

www.buddhismforyou.org

සෝණ සූත්‍රය
පරියාය සූත්‍රය

ආචාර්ය පූජනීය
මිරිස්සේ ධම්මික ස්වාමීන් වහන්සේ

පුණ්‍යනුමෝදනාව

සදහම් මාවතට පිවිසීමට නෙතු විවර කළ දුන්, අභාවප්‍රාප්ත අප දෙපලගේ දෙමව්පියන් වූ ඩී.එච්. සමරනායක පියාණන්, පී. බස්නායක මෂණියන් සහ පී.එල්. පතිරාජ පියාණන්, කළුනාහි පතිරාජ මෂණියන් ඇතුළු අප දෙපාර්ශවයේම මිය ගිය සියළුම ඥාතීන්ට උතුම් වූ නිවන් සුවය ප්‍රාර්ථනා කිරීම.

සදහම් මාවතෙහි ගමන් කිරීමට නුවණැස පුබුදුලත් විහාරාධිපති ආචාර්ය පූජනීය මිරිස්සේ ධම්මික ස්වාමීන් වහන්සේ ඇතුළු සියළුම ස්වාමීන් වහන්සේලාට කායික මානසික නිරෝගී බව හා උතුම් චතුරායී සත්‍ය ධර්මය අවබෝධ වේවායි ප්‍රාර්ථනා කිරීම.

මහත්මා, පුතුන් දෙදෙනා ඇතුළු පවුලේ සියළු ඥාතීන්ටත්, සදහම් ග්‍රන්ථ මුද්‍රණයට කැපවී කටයුතු කරන “ප්‍රඥා ප්‍රභා” සංවිධානයේ පින්වත් පිරිසටත්, ඥාති හිත මිතුරන් ඇතුළු මෙම ග්‍රන්ථය කියවන ඔබ සැමටත් නිවන් අවබෝධය පිණිසම මෙම කුසලය හේතු වේවා ! යි ප්‍රාර්ථනා කරමින්, මෙම ධර්ම ග්‍රන්ථය පූජා කරනු ලබන්නේ **චම්පිකා සමරනායක** විසිනි.

අපි මෙම සදහම් ගමන යමු.

මෙම සදහම් පොත් පෙළ කියවන සහ ඒවාහි ඇතුළත් සද්ධර්ම මාර්ගය අනුගමනය කරන පින්වත් ඔබ යම් හෝ සදහම් සුවයක් ලබා ඇතැයි මම කල්පනා කරමි. අමා නිවන් සුවයම අරමුණු කරගෙන ගමන් කරනා මෙම ගමනේදී එම සුවයේ ආකාරය සහ ප්‍රමාණය ඔබට දැනෙන්නේ ඔබ විසින්ම පුරුදු කරන්නාවූ සීල, සමාධි, ප්‍රඥා වන්හි දියුණුව අනුවය. අමාදොර වෙතටවත් අඩුම තරමේ සමීප වීමට උත්සාහ කරමු.

මෙම ධර්ම ග්‍රන්ථයෙහි දායක දරන වම්පිකා සමරනායක මහත්මියන්, මහත්මා, දරුවන් ඇතුළු පවුලේ සැමටන්, ප්‍රඥා ප්‍රභා සදහම් ගමනෙහි සැමටන්, කියවන සහ එමග යන ඔබටන්, අප සැමටන් උතුම් චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මයම අවබෝධ වේවා ! නිවනම වේවා !

උතුම් තුණුවන් සරනින් නැම සැනසිල්ලක්ම වේවා !

මෙයට,
කාරුණික වූ
මිරිස්සේ ධම්මික ස්වාමීන් වහන්සේ

සිරි සුදස්සනාරාම සදහම් සෙනසුන
පන්තිපීඨය පාර,
බත්තරමුල්ල.

(2554 / 2010 නිකිණි 24 පොතෝ දින)

“ප්‍රඥා ප්‍රභා”
සිරි සුදස්සනාරාම සදහම් සෙනසුන
පන්තිපීඨය පාර,
බත්තරමුල්ල.

පිටකවරයේ සේයාරුව
ප්‍රදීප් පත්මපෙරුම ගෙන

මුද්‍රණය
පියසිරි මුද්‍රණාලය සහ සමාගම
අංක 469, අතුරුගිරිය පාර, මාලබේ.
දුරකථන : 011-2561551

සෝණ සූත්‍රය

නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස

“සේලෝ යථා ඵකඝනො වාතේන න සමීරති
ඒවං රූපං රසා සද්දා ගන්ධා ඵස්සා ච කේවලා
ඉට්ඨා ධම්මා අභිච්චා ච නප්පවෙධෙත්ති තාදිනො
ධීතං චිත්තං චිප්ප මුත්තං වයං වස්සානුපස්සති ති

“තනිකර ම ගලෙන් නිර්මාණය වූ පර්වතයක් යම් සේ සුළඟින් නොසැලේද,
ඵමෙන්ම රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ස්පර්ශ නම් වූ ඉෂ්ඨ වූ ද, අභිෂ්ඨ වූ ද,
සියළු ධර්මයෝ තාදී පුද්ගලයාගේ සිත නොසලත්, ඔහුගේ හෝ ඇයගේ පිහිටියා
වූ සිත මිදුනේ වෙයි. ඒ සිතෙහි හට ගැනීම සහ නිරුද්ධිය මැනවින් දක්නේය.”

කාරුණික වූ පින්වතුණි,

මෙතැන් පටන් උතුම් වූ සූත්‍ර දේශනාවක් ඇසුරු කරගෙන, ස්වාමීන්
වහන්සේන්, ඔබ සියළු දෙනාමත් බලාපොරොත්තු වන්නේ මේ උතුම් ධර්ම
දේශනාව සමාධියෙන් ම ශ්‍රවණය කරමින් සමාධිය වැඩීමටයි. මේ උතුම්
ධර්ම දේශනාව උතුම් වූ නිර්වාණාවබෝධය පිණිසම හේතු වේවා’යි ස්වාමීන්
වහන්සේ මහත් වූ කරුණාවෙන් අධීෂ්ඨාන කරන්න කැමතියි.

මා අනුශාසනා කරනු ලැබුවේ අංගුත්තර නිකායේ ජක්ක නිපාතයෙහි
දෙවැනි පණ්ණාසකයෙහි සඳහන් සෝණ සූත්‍රයෙහි ධර්ම කොට්ඨාශයකුයි.

මේ උතුම් සූත්‍ර දේශනාව මැනවින් ශ්‍රවණය කරමින්, අර්ථය විමසා
බලමින් ධාරණය කරගෙන, චතුරායඝී සත්‍යය ධර්මය අවබෝධය පිණිස

හේතුවන සදහම් මාර්ගයට මහත් වූ උපකාරයක් සලසා ගන්නට යයි
ආරාධනා කරන්නවා.

තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ රජගහ නුවර ගිජ්ඣකුට පර්වතයෙහි
වැඩ වාසය කරනවා. මේ කාලයේදී සෝණ ස්වාමීන් වහන්සේ සිත වනසෙහි
වැඩ වාසය කරනවා. මා ඉහතින් සඳහන් කළ ඒ උතුම් ගාථා ධර්මය
තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් දේශනා කරනු ලැබුවේ, සෝණ ස්වාමීන්
වහන්සේ අරඹයා යි.

“සේලෝ යථා ඵකඝනො වාතේන න සමීරති”

තිනකර ම ගලෙන් නිර්මාණය වූ පර්වතයක් යම් සේ සුළඟින්
නොසෙල්වෙන්නේද,

“ඒවං රූපං රසා සද්දා ගන්ධා ඵස්සා ච කේවලා”

මේ ආකාරයට ඇස, කණ, නාසය, දිව, ශරීරය ඉදිරියෙහි රූපය, ශබ්දය,
ආක්‍රාණය, රස, සපර්ශය, නම් වූ මෙන්ම මේ අරමුණු පැමිණියත්,

“ඉට්ඨා ධම්මා අභිච්චා ච නප්පවෙධෙත්ති තාදිනො”

තාදී පුද්ගලයාගේ සිත, කිසිවිටෙක වත් වලනය කිරීමට, සෙලවීමට
නම් ශක්තිමත් නොවේ.

“ධීතං චිත්තං චිප්පමුත්තං”

මනාව කුසලයෙහි අවලව ඒ වගේම ශ්‍රද්ධාවෙහි පිහිටියා වූ ඒ සිත
කෙලෙස් වලින් මනාව මිදුණේ වෙයි.

“වයං වස්සානු පස්සති”

ඒ වගේම ඒ සිතෙහි උදයව්‍යය ඥාණය මැනවින් දැකගන්න පුළුවනි.
හටගැනීම සහ නිරුද්ධිය ඒ සිතෙහි මැනවින් පහළ වන්නේය.

තරාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ, සෝණ ස්වාමීන් වහන්සේ වෙනුවෙන්, අවවාදයක් ලෙසත්, අනුශාසනාවක් ලෙසත්, කර්මස්ථානයක් ලෙසත්, දේශනාවක් ලෙසින් මෙය පැහැදිලි කරනු ලැබුවේ.

සෝණ ස්වාමීන් වහන්සේ, ගිහි කළ සිටුවරයෙකුගේ පුත්‍රයෙකුයි. ඉතාමත් ධනවත් පවුලක ඉතාම පහසුවෙන්, ජීවිතය ගත කළ තරුණයෙකුයි. ඒ වගේම බොහෝම දක්ෂ වීණා වාදකයෙක් වුණා. ගිහි ගෙදර සිටියදී, සෝණ තරුණයාගේ ශරීරයෙහි අතින් අයට වඩා දෙපතුල් වල වෙනසක් තිබුණා. මේ ශාසනයෙහි අසන්නට ලැබෙන දුර්ලභ වූ කායික ස්වභාවය ඇති වර්ත අතර සෝණ ස්වාමීන් වහන්සේගේ වර්තය දුර්ලභ වූ වර්තයක් වුණා. එයට හේතුව නම් උන්වහන්සේ ගේ දෙපතුල් හි රෝම කූප වැඩී තිබීමයි. ඒ තරමට ම සුමුදු, මට්ටු වූ, රන් පැහැයෙන් පිරිපුන් දෙපතුල් උන්වහන්සේට තිබුණේ. බිම තබා තිබුණේ නැති නිසා ම දෙපතුල් හි මැනවින් රෝම කූපයන් වැඩී තිබුණා. මේ දුර්ලභ වූ කරුණ දැක ගන්නට බොහෝ දෙනා පවා හිතර උනන්දු වුණා.

මේ සෝණ තරුණයා පසු කලෙක තරාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළ උතුම් ශ්‍රී සද්ධර්මය කෙරෙහි මනා වූ සිත පහදාගෙන, මනාව ශ්‍රද්ධාවක් ඇති කරගෙන පැවිදි ජීවිතයට පත්වුණා. “සෝණ” නමින් පැවිදි ජීවිතයට පත්වුණු මේ ස්වාමීන් වහන්සේ සිත වනයෙහි භාවනා කරනවා.

පින්වතුනේ, උන්වහන්සේ ගේ වියඳී මහා පුදුමයි, මහා ආශ්චයයි. බලවත් වූ ශ්‍රද්ධාවෙන් යුතුව, බලවත් වූ වියඳීයෙන් යුතුව, ඉන්ද්‍රියයන් මෙහෙය වූ සෝණ ස්වාමීන් වහන්සේ, භාවනා කරන්නට ඉන්ද්‍රියයන් මහත් සේ වෙහෙසෙව්වා. උන්වහන්සේ දවස පුරාම හිඳගෙන භාවනා කළා. ඒ වගේම සිටගෙන භාවනා කළා. බොහෝ අවස්ථාවන් හිදී උන්වහන්සේ සක්මන් කළා. සක්මන් භාවනාව පුරුදු කළා. ඊට හේතුව වුණේ, ජීනමද්ධියෙන් සිත වළක්වා ගන්න. නිදාවෙන් සිත වළක්වාගන්න. හොඳම අවස්ථාවකුයි සක්මනට මේ කය යොමුකිරීම.

පින්වතුනේ මතකයි නේ සඳහන් කළා සෝණ ස්වාමීන් වහන්සේගේ දෙපතුල් හි රෝම කූප වැඩී තිබුණා. ඒ තරමට ම සුමුදු මට්ටු වූ සමක් උන්වහන්සේගේ දෙපතුල් වල තිබුණේ. මොනතරම් බලවත් වූ වියඳීයකින් හිචන ම අරමුණු කරගෙන සෝණ ස්වාමීන් වහන්සේ සක්මනෙහි යෙදුණාද

යත්, ඊක දිනක් යනවිට ගවයන් මරණ ස්ථානයක් වගේ, උන්වහන්සේ ගේ දෙපතුල් පැලී, දෙපතුල් සීරී රුධිරය ගලාගෙන ඇවිදිත්, බිම පුරාම ගලාගෙන යමින් ඒවා වියළී ගොස් රුධිරය කැටි ගැසී තැනින් තැන දැකින්නට තිබුණා. යම් කෙනෙක් මෙම ස්ථානය දුටුවා නම්, නිරන්තරයෙන් ම ගව ඝාතනය කරන ස්ථානයක් ලෙසින් මේ ස්ථානය දැකින්න තිබුණා. මේ තරම් බලවත් වූ වියඳීයක් යොදමින් සෝණ ස්වාමීන් වහන්සේ සමාධිය වැඩුවේ. භාවනා වැඩුවේ. තම නිවන් අරමුණ ම මුල්කරගෙනයි. එහෙත් උන්වහන්සේගේ අරමුණ සම්පූර්ණ කර ගැනීමට පුළුවන් කමක් ලැබුණේ නැහැ. එනම් මාර්ගඵල අවබෝධයකට උන්වහන්සේට අවස්ථාවක් සැලසුණේ නැහැ.

“නිබ්බේදික” කියන අවස්ථාවට, **“අමතස්ස ද්වාර”** කියන අවස්ථාවට, ආයඳී මාර්ගයට ඇතුළු වුණා නම්, අමා දොර උගට උවුණා නම්, උන්වහන්සේගේ සිත කිසිවිටෙක වත් දුර්වල සිතක් බවට පත්වන්නේ නැහැ. මේ තරම් වූ බලවත් වියඳීයෙන් කටයුතු කළත්, උන්වහන්සේට මේ මාර්ග ඵලඅවබෝධ අවස්ථාවට පැමිණෙන්නට අපහසු වුණා.

උපාදානය නොකර ආශ්‍රවයන් ගෙන් මිදීම අපහසු බව උන්වහන්සේ කල්පනා කළා.

- ඇසට උපාදානය රූපය**
- කණට උපාදානය ශබ්දය**
- නාසයට උපාදානය ආක්‍රාණය**
- දිවට උපාදානය රසය**
- කයට උපාදානය ස්පර්ශය**
- මනසට උපාදානය චිත්ත වෛතසික නම් වූ ධර්මයෝග.**

දුර්වල වූ සිත නිසා උන්වහන්සේ මෙහෙහි කරනවා, උපාදානය නොකොට ආශ්‍රවයන්ගෙන් මිදීම අපහසුයි. මේ නිසා මගේ ගෘහස්ථ ජීවිතයේ බොහෝම හෝග යෝ තිබෙනවා. මතකයි නේ සිටු ගෙදර බොහෝම සුකුමාල ජීවිතයක් නේ උන්වහන්සේ ගත කළේ. මේ නිසයි මෙහෙහි කරන්නේ, “ගිහි ගෙදර බොහෝ හෝග සම්පත් මට තිබුණා. පැවිදි ජීවිතයෙන් අත් මිදිලා, පැවිදි සීලයෙන් “**චිතිමුක්ත**” වෙලා (ඉවත් වෙලා) ගෘහස්ථ ජීවිතයට ඇතුළු වෙලා, දන් පින් කම් කරමින් එනම් පුණ්‍ය ධර්මයන් හි නිරත වෙමින්ද, මම ගෘහස්ථ ජීවිතය ගත කරමි’යි කල්පනා කළා.

මෙසේ කල්පනා කරන විට, ගිජුකුළු පව්වේ වැඩ සිටිනා තරාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ මහා කාරුණිකයි. ඒ මහා කාරුණික වූ මහා ප්‍රඥාවෙන් පිරිපුන්, තරාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ ගේ කරුණා නෙතට ප්‍රඥාව මුසුව මේ සිතුවිල්ල දකින්න පුළුවන්කම ලැබුණා. තමන්ගේ බුදු පුනඤ්චන් නමකගේ (ශ්‍රාවකයෙකුගේ) කෙලෙස් වලට මිශ්‍රවෙන්න යන මේ සිතුවිල්ල උන්වහන්සේ ගේ සිතට ද දැනෙන්න පටන් ගත්තා. ඒ දැනීම, එම කෙලෙස් සිතුවිල්ල හා සමග මිශ්‍ර වීමක් නොවෙයි. සෝණ ආයුෂ්මතුන්ට සිතුවිල්ලක් පහළ වූ බව දැනගැනීමයි. තරාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ, මහා පුරුෂයෙකු දිගු කළ අතක් හකුළනවා මෙන්, ඒ වගේම හකුළු අතක් දිගු කරනවා මෙන්, ඒ ගිජුකුළු පව්වෙන් අතුරුදහන්ව උන්වහන්සේ (බැහැරව) සිත වනයේ සෝණ ස්වාමීන් වහන්සේ වැඩ සිටිනා ස්ථානයේ දර්ශනය වුණා.

සෝණ ස්වාමීන් වහන්සේ විසින් පනවල ලද ආසනයේ වැඩ සිටි තරාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ, සෝණ ස්වාමීන් වහන්සේ ගෙන් මෙසේ ප්‍රශ්න කරනවා. සෝණ, ඔබ හිත වූ හිතක් (දුර්වල මනසක්) ඇත්තෙහිය. නුඹගේ ඒ දුර්වල වූ හිත, (හිත වූ හිත) එයින් මුදවා ගැනීමට ඔබෙන් මම මෙසේ ප්‍රශ්න කරනවා.

“සෝණ, නුඹ ගිහි කාලයෙහි විණා වාදනයෙහි දක්ෂයෙක් නේද?” එසේය ස්වාමීන් වහන්ස, සෝණ තෙරුන් වහන්සේ පිලිතුරු දුන්න. **“සෝණ, විණාවෙහි තත් වඩාත් තද කළොත් සිදුවන්නේ කුමක්ද? තත් වඩාත් තද වීම නිසා ස්වරාවන් වෙයිද? මනාව ගිතවත් වෙයිද?”** නැත, ස්වාමීනි.

එසේ නම් සෝණ විණාවෙහි තත් වඩාත් ලිහිල් කළොත්, විණාවෙන් පැතිරෙන හඬ ස්වරාවන් වෙයිද? නැත, ස්වාමීනි, එසේ නොවේ.

එසේ නම් සෝණ, දක්ෂ විණා වාදකයෙක් හැටියට මනා වූ ගීතවත් බවක් මේ විණාවෙන් පැතිරවීමට ඔබ විසින් කළ යුතු වන්නේ කුමක්ද? ස්වාමීනි, වඩාත් තද නොවූ, වඩාත් ලිහිල් නොවූ, තත් ඇති කිරීමෙන් විණාවෙන් නික්මෙන හඬ ස්වරාවන් වේවි, මනාව ගීතවත් වේවි.

සෝණ එසේම ඔබ වඩාත් බලවත් ලෙස, දරාගත නොහැකි ලෙස විශ්ඤාන යෙදීමෙන්, ශ්‍රද්ධා ආදී ඉන්ද්‍රියයන්ට දරාගත නොහැකි ලෙස විශ්ඤාන යෙදීමෙන් උද්ධවිචය මතු වීමට ඉඩ තිබේ. (මෙහි උද්ධවිචය යනු උඩඟු බව නොවේ. සිතෙහි ඇතිවන නොසන්සුන්කමයි.) **කුක්කුච්ච** යනු පසුතැවීමේ

ස්වභාවයයි. දරාගත නොහැකි ලෙස බලවත් වූ විශ්ඤාන යෙදීම නිසා සිතේ නොසන්සුන් භාවය සහ පසුතැවීම පිණිස හේතුවෙයි.

ඒ වගේම සෝණ ඉතා ලිහිල් ලෙස විණාවෙහි තත් යෙදුවොත්, මනාසේ ගීතවත් බවක් ස්වරාවන් බවක් ඒ විණාවෙන් පිට නොවන්නාසේ, නුසුදුසු ලෙස, ඒ වගේම උචිත ආකාරයෙන් උත්සාහ නොකිරීමෙන්, චීනමිද්ධියට හසුවීම, කුසිත වීම, විශ්ඤාන නොකිරීම නිසා චීනමිද්ධිය, අලස බව, කුසිත බව ඇතිවෙයි. දරාගත නොහැකි ලෙස, බලවත් ලෙස, විශ්ඤාන යෙදීමෙන්, උද්ධවිචයත්, ඒ වගේම අවශ්‍ය ප්‍රමාණයට උත්සාහ නොකිරීම නිසා, (තත් ලිහිල්ව පැවැත්වීම නිසා) චීනමිද්ධියත් (මළුනික බව, කුසිත බව, අලස කම) ඇතිවේවි.

සෝණ, විණාවේ මනා වූ ස්වරාවන් බවක්, ගීතවත් බවක් ඇති වෙන්නට නම් ඔබ විසින් මධ්‍යස්ථ බවක් තත්වල ඇති කරන්නාසේ විශ්ඤාන ශ්‍රද්ධා ආදී (ශ්‍රද්ධා විශ්ඤාන, සති, සමාධි, ප්‍රඥා) ඉන්ද්‍රිය වලත් මධ්‍යස්ථ භාවයක් ඇති කරගන්න. එසේ සම බවක් ඇති කරගෙන, සමට විදුර්ගතා ඔස්සේ මාර්ගඵල අවබෝධය පිණිස, සෝණ කටයුතු කරන්න. එනම් සමට විදුර්ගතාව ඔස්සේ, නිවනම (කෙලෙස් වලින් නිවීම ම, කෙලෙස් බැහැර කිරීම ම) අරමුණු කරගෙන සෝණ, කටයුතු කරන්න. මේ ආදී ලෙසින් තරාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ සෝණ ස්වාමීන් වහන්සේට උපදෙස් දෙනවා.

පින්වතුනේ, මෙතන දී ඔබයි, මමයි, ශ්‍රාවක, ශ්‍රාවිකාවන් හෙයින්, තරාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ ගේ ආශ්වයාචිත වූ මේ අනුශාසනාවෙන්, දේශනාවෙන් මහත් වූ අදහසක්, අවවාදයක් ලබන්න පුළුවනි. විශ්ඤාන වඩන්නට බලවත් වූ විශ්ඤාන වඩන්නට මා ඔබට අනුශාසනා කරනවා. තරාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ පස් ආකාරයකින් මෙම විශ්ඤාන යොදන්නට, අනුගමනය කරන්නටයයි අනුශාසනා කළා.

එම විශ්ඤාන මෙසේයි.

1. ආරම්භ ධාතු	- ආරම්භ කිරීම
2. නික්කම ධාතු	- කරගෙන යාම
3. පරක්කම ධාතු	- බාධා මැඩගෙන යාම
4. ථාම ධාතු	- බලවත් වීර්ය
5. ධීති ධාතු	- ස්ථාවර වීර්ය

එහෙත් මේ අනුශාසනාවේදී, දේශනාවේදී මා කිහිප වතාවක් ම සඳහන් කළ විශ්‍යීය ඔබට මතක ඇතැයි කල්පනා කරනවා. **එනම් දරාගත හැකි ලෙස විශ්‍යීය වඩන්න.**

පින්වතුනි, ඕනෑම මනුෂ්‍යයකුට දරාගත හැකි විශ්‍යීයත්වය තිබෙනවා. බලවත් සේ අපි විශ්‍යීය කළ යුතුයි. යම් ක්‍රියාවක් සම්පූර්ණ කරන්න, යම් කටයුත්තක් සිදු කරන්න අපි විශ්‍යීය කළ යුතුයි. කුමන බාධාවක් පැමිණියත් එයට මුහුණ දෙමින්, පිහිනන්නට නදියකට, සයුරට බැසගත් මහා පුරුෂයෙක්, තමන් ඉදිරියට ගසාගෙන එන මහා රළ ගෙඩි වලට නොබියව මුහුණ දෙමින් ඉදිරියට ම පිනාගෙන යන්නා සේ, **පරක්කමයෙන්** යුතුව විශ්‍යීය කළ යුතුයි. එහෙත් එයට මුහුණ දිය හැකි විශ්‍යීයත්වය දැයි අප විසින් තීරණය කළ යුතුයි. පිහිනන්නට යයි මහා පර්වතයක් අභියසට වේගයෙන් පිහිණුවොත් හිස එහි වැදී, පැළී ජීවිතය විනාශයට පත්විය හැකියි. බාධාවක් ලෙස පවතින්නේ පර්වතයක් නම්, පර්වතය කැඩීමට විනාශ විය හැකියි. ඒ වගේම එසවිය යුතුයි සිතා, බලවත් විශ්‍යීය යොදා හත් - අට දෙනෙකුට දැරිය හැකි යමක් එක් පුද්ගලයෙකු විසින් දැරන්නට යාමෙන් දැන කැඩීයාමට පුළුවන.

ආරම්භ, නික්කම, පරක්කම, ටාම, ධීනි ලෙසින් මේ බලවත් වූ විශ්‍යීය දැරිය යුතුයි. එහෙත් ඒ විශ්‍යීය දැරීමට පුළුවන් විශ්‍යීයත්වය ම විය යුතුයි. එසේ නොමැති විමෙන් සිදුවන්නේ, එයින් නියම ඵල - ප්‍රයෝජන ලබාගත නොහැකි විමයි. මේ දැරිය හැකි විශ්‍යීය යොමු කල යුත්තේ මහා අවබෝධයකින් යුතුවයි. යම් කෙනෙක් විශ්‍යීය යොමු කරන්න පුළුවන්, නමුත් අවබෝධයෙන් හා නිසි මඟක නොවෙන්නට පුළුවන. **මේ නිසයි දැරිය හැකි මහා විශ්‍යීයත්වය ම අවබෝධයෙන් යුතුව නියම මාර්ගයේ මේ විශ්‍යීය යෙදීම ඉතා අවශ්‍යයි.**

සමාධිය පැවැත්වීමේදී, කමටහන අනුව කටයුතු කිරීමේදී අවබෝධය නැති නම්, ඒ වගේම නියම මඟ පෙන්වීමක් හා නියම මාර්ගය නොවේ නම්, මුළු ජීවිත කාලයේදීම, මොන තරම් විශ්‍යීය යෙදුවත්, එයින් ඵල - ප්‍රයෝජනයක්, මාර්ගඵල අවබෝධය ඵල සමචනයක් නොලැබී යන්නට ඉඩ තිබෙනවා. ඒ නිසා විශ්‍යීය යොදන්න, සමභාවයක් පවත්වා ගන්න, මනාව අවබෝධයක් ඇති කරගන්න. ඒ වගේම ඒ පිළිබඳ ව නියම වූ මාර්ග අනුගමනය කරන්නේ දැයි මනාව හැඟීමක්, අදහසක් ඇති කරගන්න. එයයි සෝණ ස්වාමීන් වහන්සේට බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙහිදී පැහැදිලි කරනු ලැබුවේ. අපට පවා දරාගත හැකි වූ විශ්‍යීයත්වය අවශ්‍යයි.

ස්වාමීන් වහන්සේ කල්පනා කරනවා, අප හැම දෙනාට ම තවත් දැරිය හැකි විශ්‍යීය බොහොම තිබෙනවා. අප බොහෝ පිරිසක් සිටින්නේ, බලවත් වූ විශ්‍යීයකට වඩා ලිහිල් වූ විශ්‍යීයකයි. මේ අනුශාසනාව අපට ඉතාමත් ම යහපත් වූ උපදේශයක් වෙන්නට පුළුවනි. අප විසින් විශ්‍යීය ශුද්ධ ආදී ඉන්ද්‍රිය ධර්ම සමභාවයට පත්කරගෙන කටයුතු කළ යුතුයි. අනිකුත් ඉන්ද්‍රියයන් හා එක සමානව **ශුද්ධ ඉන්ද්‍රිය, ශුද්ධ බලය** දියුණු කරගත යුතුයි. **ශුද්ධ, විරිය, සති, සමාධි, ප්‍රඥා** නම් වූ මේ ඉන්ද්‍රිය පහම සම භාවයෙහි තබාගෙනයි, ඒවා දියුණු කරගත යුත්තේ.

යම් කෙනෙකුගේ ශුද්ධාව බලවත් වේ නම් එය දියුණු වෙන්නට පුළුවනි. නමුත් විශ්‍යීය ඒ සමානව දියුණු නොවෙන්න පුළුවනි. යම් කෙනෙකුගේ ශුද්ධාවයි, විශ්‍යීය දියුණු වෙන්නට පුළුවනි. නමුත් සතිය (සිතිය) මඳවෙන්නට (අඩුවෙන්නට) පුළුවනි. තව කෙනෙකුට ශුද්ධ, විරිය, සතිය, දියුණු වෙන්නට පුළුවනි. සමාධිය දුර්වල අවස්ථාවක තිබෙන්න පුළුවනි. ඒ හතරම දියුණු වුවත්, ප්‍රඥාව ඉතාම දුර්වල පවතින්නට පුළුවනි. මේ පිළිවෙල ස්වාමීන් වහන්සේ අනුශාසනා කළත්, මේවා එකින් එක වෙනස් ආකාරයට ගලපා අපට බලන්න පුළුවනි.

එනම්, යම් කෙනෙකුගේ ශුද්ධාව බලවත් සේ දියුණුයි. ප්‍රඥාවත් දියුණුයි, නමුත් විශ්‍යීය අඩුයි. සතියත් අඩුයි. තවත් කෙනෙකුගේ ප්‍රඥාව තරමක් දියුණුයි. නමුත් ශුද්ධාව පවතින්නේ ඉතාම අඩුවෙන්. තවත් කෙනෙකුට විශ්‍යීය තිබුණත්, ඉතාම අඩු සතියකුයි පවතින්නේ. මේවා එකින් එකට වෙනස් සමභාවයක් සමස්ථයක් නැත යන අදහසයි පැහැදිලි කළේ. නමුත් අපට තේරුම් ගන්නට පුළුවනි. ශුද්ධ, විශ්‍යීය, සති සමාධි, ප්‍රඥා නම් වූ මේ ඉන්ද්‍රියයන් පහම එක හා සමානව ම සමස්ථයේ දරාගෙන දියුණු කරගන්නට යන අදහස, බුදුරජාණන් වහන්සේ සෝණ ස්වාමීන් වහන්සේට මෙහිදී පෙන්වා දෙනු ලැබුවේ, අනුශාසනා කරනු ලැබුවේ එයයි.

පින්වතුනේ, මුල් වචනයයි, අග වචනයයි, පැහැදිලි කර දෙන නිකාමයයි. එනම් **ශුද්ධාව හා ප්‍රඥාවයි**. යම් කෙනෙකුගේ ජීවිතයේ බලවත් වූ ශුද්ධාවක් තිබෙන්න පුළුවනි. නමුත් බලවත් වූ ප්‍රඥාවක් නොතිබෙන්නට පුළුවනි. ශුද්ධාව දියුණුයි, ප්‍රඥාව අඩුයි. එවිට නිවන් මග නියම ආකාරයෙන් ගමන් කරන්න බැහැ. ඒ වගේම මාර්ග ඵල අවබෝධය පිණිස ඇති අවස්ථාව බොහොම අඩුයි. එහිදී සාමාන්‍ය ලෝකයා හඳුන්වන්නේ මාර්ගය නියම

ආකාරයෙන් නොදකින, එනම් අන්ධ වූ ශ්‍රද්ධාවක්, බාල ශ්‍රද්ධාවක් ලෙසටයි අනුශාසනා කරන්නේ.

මා ඔබට සරල අදහසක් අනුශාසනා කරන්නේ, ධර්ම මාර්ගයට ඔබ ළංවීම පිණිස මනක තබා ගත හැකි උපමාවක් ලෙසින් පමණක් මයි ගත යුතු වන්නේ. මේ ශ්‍රද්ධාව බලවත් වුවත් ප්‍රඥාව දුර්වල වීමේ අවස්ථාව මතුකොට දැක්වීමටයි මෙය අනුශාසනා කරන්නේ.

උපාසක මව්තුමියක් පන්සල් භූමිය අමදිනවා. මේ අවස්ථාවේදී ස්වාමීන් වහන්සේ නමක් ඒ දෙසට වැඩම කරනවා. උපාසක මව්තුමියට, ස්වාමීන් වහන්සේට වන්දනා කිරීම පිණිස හිත නැමුණා. හිස් ප්‍රදේශයක් අමදමින් සිටි නිසාත්, අතේ තිබුණු ඉදල (මුස්න) තබන්නට තැනක් නොතිබූ නිසාත්, ඉදල අතේ තබාගෙන වන්දනා කිරීමට අපහසු නිසාත්, මේ මව් තුමිය මේ ඉදල ස්වාමීන් වහන්සේගේ සිරුරට හේන්තුකොට, උන්වහන්සේට වන්දනා කළා. ඉතාම සරල වූ මේ නිදසුන ශ්‍රද්ධාව බහුලව තිබුණත්, ප්‍රඥාව දුබල වීමේ ඵලය හා විපාකය දැකගන්නට පුළුවනි. ඒ නිසා මෙවැනි අදහසකින් ඉතාම සරල අවස්ථාවකින්, ආයුෂ්‍ය අෂ්ඨාංගික මාර්ගය අනුගමනය කිරීමේදී පවා ශ්‍රද්ධාව හා ප්‍රඥාව සමච්ඡාය වන්නවා ගැනීමේ වැදගත්කම උතුම්කම අපි හැම කෙනෙක්ම මනාසේ අවබෝධ කළ ගත යුතුමයි. ශ්‍රද්ධාව ආදී ඉන්ද්‍රියයන් සම භාවයේ පවත්වා ගන්නට යයි, සෝණ ස්වාමීන් වහන්සේට බුදුරජාණන් වහන්සේ අනුශාසනා කළේ.

මෙසේ අනුශාසනා කොට බුදුරජාණන් වහන්සේ නැවතත් මනා පුරුෂයෙක් දිගු කළ අතක් හකුලන්නාසේ, හැකුළු අත දිගු කරන්නා සේ, ස්වල්ප වූ මොහොතකින්, (කෂණයකින්) සිත වනයෙන් නික්ම උන්වහන්සේ වැඩ සිටිය රජගහ නුවර ගිජුකුළු පව්වට වැඩම කළා. ඉක්බිති සෝණ තෙරණුවෝ විරිය මධ්‍යස්ථව පවත්වමින්, ඉන්ද්‍රියයන්ගේ මධ්‍යස්ථ බවක් ඇති කර ගනිමින්ද, මාර්ගඵලාවබෝධ පිණිස නිමිති ගත්හ. මෙසේ සංඝයාගෙන් වෙන්ව, අප්‍රමාදීව, කෙලෙස් තවන විශ්‍යයෙන් යුතුව කයෙහිත් ජීවිතයේත් අපේක්ෂාවන් දුරුකොට, ශාසන බුන්මවර්ධයාවෙහි වැඩම කරමින්, සසර ගමනෙහි දුකට ඇද දමන, සසරේ බැඳීම් ඇති කරන දස සංයෝජනයෙන් මුළුමනින්ම බැහැර කිරීම පිණිස කටයුතු කළා.

දස සංයෝජනයන් යනු,

- ★ සක්කාය දිට්ඨි
- ★ විචිකිච්ඡා
- ★ සීලබ්බත - පරාමාස
- ★ කාමරාග
- ★ පටිඝ
- ★ රූප - රාග
- ★ අරූප - රාග
- ★ මාන
- ★ උද්ධච්ච
- ★ අවිජ්ජා

මෙසේ සමාධිය වැඩු සෝණ තෙරුන් වහන්සේ උතුම් වූ චතුරායුෂී සත්‍යය ධර්මය අවබෝධයෙන් අර්හත්වයට පත්වූ සේක. උන්වහන්සේ නිරාමිෂව උදන් වාක්‍යය ප්‍රකාශ කළා.

“බිණා ජාති වුසිතං බුන්ම වරියං කතං කරණියං නාපරං ඉත්ථිත්තායාති”

බිණා ජාති - ඉපදීම නැතිවිය

වුසිතං බුන්මවරියං - කෙලෙස් බැහැර කිරීම පිණිස හැසිරිය යුතු බුන්ම වරියාවේ මම නියම ආකාරයෙන් හැසිරුණෙමි.

කතං කරණියං - කෙලෙස් වලින් බැහැරවීම පිණිස, ඒ වගේම නිවන් අරමුණු කිරීම පිණිස, නිවන් ලැබීම පිණිස යමක් කළ යුතු වන්නේ නම්, ඒ සියල්ල නිමා කළෙමි.

නාපරං ඉත්ථිත්තායාති - මිත්පසුව මට ඒ කිසිවක් කළ යුතු නොවන්නේය. එනම් තවත් ඉතිරිව නොමැත්තේය. ඒ වෙනුවෙන් සියළු කටයුතු මා සිදුකොට අවසන්ය.

මෙයයි සෝණ ස්වාමීන් වහන්සේ උදානයක් ලෙස අනුශාසනා කළේ.

මෙතනදී ඔබ, අපි හැමදෙනා ම ස්වාමීන් වහන්සේත් ඇතුළුව ආරාධනා කරන්නට කැමතියි, අපි හැම දෙනෙක් ම මේ උදානය යම් දවසක

අප විසින් පැවසිය යුතුමයි. එනම් “බිණා ජාති වුසිතං බුන්මවරියං කතං කරණියං නාපරං ඉත්ථත්තායාති”

“මම කෙලෙස් බැහැර කළා. ඒ වෙනුවෙන් හැසිරිය යුතු බුන්ම වරියාවේ හැසිරුණා. යමක් කළ යුතුද මේ සඳහා තව කිසිවක් ඉතිරි වෙලා නැහැ.”

යන මේ වදන් පෙළ නිරාමිස ප්‍රීතියෙන් යුතුව, නික්ලේෂව, ඔබ - අප, හැම කෙනෙක්ම, යම් දවසක, පූර්ව ජාතියකට ඉඩ නොතබා මේ ජීවිතයේදීම පවසන්න පුළුවනි නම්, දැනගන්න පුළුවනි නම්, මොන තරම් සුවයක්, ශාන්තියක්, අමා වූ සැනසිල්ලක් අපට ලබන්න පුළුවනිද? ඒ අධිෂ්ඨානය වෙනුවෙන් කටයුතු කරන්න ඔබ හැම දෙනාටත්, ස්වාමීන් වහන්සේ, ස්වාමීන් වහන්සේටත් ආරාධනා කරනවා.

අනතුරුව, සෝණ ස්වාමීන් වහන්සේ තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ වෙතට වැඩම කළහ. එසේ වැඩම කොට භාග්‍යවතුන් වහන්සේට මෙසේ පැවසුවා. භාග්‍යවතුන් වහන්ස, යම් අර්හත් වූ කෙලෙස් නැති කළ, බුන්ම වරියාවේ විසූ කළ යුතු කටයුතු නිම කළ, ඉවත් කළ කෙලෙස් බර ඇති, භව සංයෝජන පිළිබඳ පරික්ෂා නුවණ ඇති මනාව අවබෝධය ලද, විමුක්ත වූ හික්ෂුවක් වේද, හෙතෙම කරුණු භයකින් අධිමුක්ත හෙවත් මනාව පිළිසිඳ දැන සිටියේ වෙයි.

එම කරුණු භය නම්,

1. නෛෂ්ක්‍රමනාධිමුක්ත
2. ප්‍රච්චේකාධිමුක්ත
3. අවනාධාධිමුක්ත
4. තෘෂ්ණාඝ්‍රයාධිමුක්ත
5. උපාදානාඝ්‍රයාධිමුක්ත
6. අසම්මෝහාධිමුක්ත

සෝණ ස්වාමීන් වහන්සේ, තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ ගේ අනුශාසනාවේ සමස්ථයක් ඇති කරගෙන එනම් ශුද්ධා, විරිය ආදී ඉන්ද්‍රියයන්ගේ සම බවක් එකට එකක් වැඩි හෝ අඩු නොවන ස්වභාවයක් කෙරෙහි සමස්ථයක් ඇති කරගෙන හික්ෂු සංඝයාගෙන් වෙන්ව විමුක්ති, විමුක්ති ඥාණ දර්ශන ලැබීම පිණිස සමථ විදුර්ශනා භාවනා වඩා උතුම්

අර්හත් බෝධියට පත්වුණා. ඒ උතුම් අර්හත් බෝධියට පත්වූ තමන් වහන්සේ මෙසේ ප්‍රීති වාක්‍යය ප්‍රකාශ කළා. “මා විසින් කෙලෙස් නැසුවා, බුන්ම වාරියාවේ හැසිරුණා. මේ වෙනුවෙන් යමක් කළ යුතු නම් ඒ සියල්ල අවසන් කළා යන අදහස ප්‍රකාශ කරලා, තම ශාස්තෘවරියාණන් වෙත වැඩම කළේ, නික්ලේෂි මනසින් යුතුව නිරාමිස ප්‍රීතියෙනුයි.

පින්වතුනේ, මෙතනදී ඔබයි, මමයි, මෙය අපට ගලපා බලමු. තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ අද දවසේ වැඩ සිටියා නම්, උන්වහන්සේගෙන් කර්මස්ථානයක් ලැබ, එයින් ඵලයක් ලබා විමුක්තියට, අධිමුක්තියට පත්ව මොන තරම් වූ සුවයකට පැමිණ උන්වහන්සේ දැක ගන්නට යයිද? වැඩම කරයිද? මේ ශාසනික ඉතිහාසයේ සියළුම ශ්‍රාවක ශ්‍රාවිකාවෝ, ජන සමූහයන් සංඝ සමූහයන් වෙන්ව බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් කමටහන් ලැබ වහගතව, නුදෙකලාවී, අර්හත් ඵලයන්ට, මාර්ගඵලයන්ට පත්ව අනතුරුව බුදුරජාණන් වහන්සේ දැකගන්නට වැඩම කරති.

පින්වතුනි, සමහර ඇත්තන් ගව් ගණන්, මහා වැසි මැද බුදුරජාණන් වහන්සේ දැක ගන්නට වැඩම කළ බව ඔබට මතක ඇති. මේ හේතුවෙන් වස්සාන කාලයේ උතුම් කඩින පූජාව සිදුකිරීමට අවස්ථාව සලසා දුන්නේ, ඒ පාවෙයසක හික්ෂුත් මුල් කරගෙනයි. යොදුන් තිහක් පුරා මහවැසි මැද, ගල්තලා ඒ වගේම හෙල්, කඳුමුදුන්, ඒ වගේම කුඹුරු යායවල් හි නියර මතින් ගමන් කරමින්, මඩෙහි වැටෙමින්, තෙමෙමින්, අප්‍රමාණ වූ බාධකයන්ට මුහුණ පාමිනුයි බුදුරජාණන් වහන්සේ දැකගන්නට වැඩම කළේ.

තමන් ලැබුවා වූ නික්ලේෂි මනසෙහි ලද අමා සුවය බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉදිරියේ පැවසීම යනු, කෙලෙස් වලින් බරවූ අල්ලා ගැනීමක් ගැන පැවසීම නොවේ. අග්‍රුතවත් පෘථුජීජන ලෝකයක නම් “මවුනි, පියාණනි මම දිනුවා”, “මවුනි, පියාණනි මම විභාගයෙන් ජය ගන්නා” මම මේ තනතුරට පත්වුණා, ඔබේ ලෝකය දිනුවා, මට මේ සියල්ල ලැබුවා යන තණ්හා, මද, මාන දෘෂ්ඨීන් ගෙන් පිරිපුන් වූ අල්ලා ගැනීමක් නොවේ. බුදු පුතණුවන් වහන්සේලා බුද්ධ ශ්‍රාවක හෝ ශ්‍රාවිකාවෝ හෝ බුදුරජාණන් වහන්සේ දැක බලා ගැනීමටයි මේ වැඩම කරන්නේ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ වෙතට වැඩම කළ සෝණ ස්වාමීන් වහන්සේ, ඉහත සඳහන් කළ පරිදි අධිමුක්ත ස්වභාවය අනුශාසනා කිරීමේදී “ඉවත් කළ කෙලෙස් බර ඇති” බව යන හැඟීම පැහැදිලි කරගන්න. රාග, ද්වේශ,

මෝහ ඔස්සේ කෙලෙස් වලින් බර ඇතිවිට යොමාගත් අත යොමු කරගත් සිතක් ඇති, යොමා ගත් අත යොමු කරගත් දූෂක ඇති, මේ කෙලෙස් නැමැති රාගය නම් වූ ඇලිමෙන්, හිතද, හිසද බරවෙලා. මුහුණෙන් පෙනෙන වෛරය, තර්භව හිසා දූෂ රෝගද ස්වභාවයට පත්වෙලා. ඒහිසා කෙලෙස් බර වූ මනස හිසා දැඩු මුගුරු දරාගත් අතින්, අවි ආයුධ දරාගත් අතින්, දුබර කරන්නට, පහර දෙන්නට, ඒ වගේම විපත් වලට, පීඩාවන්ට යොමුවන්නේ මේ ද්වේශය හිසයි.

කොපමණ ලැබුණත් මදිසි කියන **“නත්ථි තණ්හා නදී සමා”** යනුවෙන් ගලාගෙන ගියත්, ජලය එකතුවීමෙහි, ගැලීමෙහි කෙලවරක් නෑ වගේ කොපමණ ලැබුණත් කෙළවරක් නැති, සීමාවක් නැති, **මහිච්ඡතා** නම් වූ මේ **තෘෂ්ණාව** ට මූලික වනේ **මෝහයයි**. ඇතිවීම නැතිවීම පිළිබඳ අනවබෝධය හිසා, මෙය උපාදානය කරගැනීමෙන් (අල්ලා ගැනීමෙන්) එහි ඇතිවන **මනසෙහි බර** බව ඔබ බොහෝ දෙනෙකුට ජීවිතයේ අත්දැකීම් තුළින් ලබා ඇති.

මේ දේ මට ලබාගන්න බැරි වුණා. ඇහෙන්න දුටු රූපය, ඇඳුණු, බැඳුණු රූපය එය මට අයිතියි, මම ලැබිය යුතුයි. එය මගේයි. මේ ලෙසින් ශබ්දයද, ආඝ්‍රාණයද ඒ වගේම රසයද ස්පර්ශයද, සිතුවිලිද, මටය, මගේය, මගේ ජීවිතය සදාකාලිකයි. මෙය මගේ ආත්මය යයි පවසමින්, මනසෙහි ඇති කරගන්නා වූ බර, මහා පුරුෂයන් සිය ගණනාවක් වත් අත් දෙකෙන් ඔසවා ගන්නට හැදවත්, එසවිය නොහැකි තරම්, දැරිය නොහැකි තරම්, මහා බරකුයි මේ හිතට දැනෙන්නේ.

සාමාන්‍ය ජනයා (අග්‍රැතවත් පුද්ගලයෝ) රාග, ද්වේෂ, මෝහ ආදී කෙලෙස් වලින් බර වුණා ම පවසන්නේ, මේ එක හිතක් කොහොමද, මේ තරම් දුක් වේදනා දරාගන්නේ? මේ තරම් වේදනාවක්, දුක් ගින්දරක් මේ හිසේ කොහොමද විද දරාගන්නේ? මේ බර නම් මට කවදාවත් උහුලන්න පුළුවන් බරක් නෙමි. මහා ජීවිතයක් එසෙවිවත් මේ බර නම් මට උහුලාගත නොහැකියි. **“කෙලෙස් බර ඇති බව”** යයි සඳහන් කළේ මේ අදහසයි.

සංයෝජන පිළිබඳ පරීක්ෂා නුවණ ඇති, මනාව අවබෝධය ලද අප ඉහත නම් කල සක්කාය දිට්ඨි, විචිකිච්ඡා, සීලබ්බත පරාමාස ආදී මේ සංයෝජනයන් පිළිබඳ පරීක්ෂා නුවණ ඇති, සති සම්පජ්ඣද්දයන්,

සම්පජානාකාරී බවත් මනාව පුරුදු කරන ලද, සිතක් ඇති, එනම් මනාව සිතිය පැවැත්වූ හික්ෂුවක් **විමුක්ත හික්ෂුවක්** වේද, හෙතෙම කරුණු හයකින් (නෛෂ්ක්‍රමයාධිමුක්ත ආදී ඉහත දැක්වූ කරුණු හය) අධිමුක්ත හෙවත් මනාව පිළිසිඳ දැන සිටියේ වෙයි.

1. නෛෂ්ක්‍රමයාධිමුක්ත

ශ්‍රද්ධාව හිසා පමණක් ම ප්‍රතිවේදයෙන් තොරව නෛෂ්ක්‍රමයාධිමුක්ත නම් වේ යයි සිතන්නේ නම්, එය එසේ නොවේ. අර්භන් බව පිණිස සියළු දෑ අවසන් කොට ඇති බැවින්, රාගය නැති කිරීමෙන් විතරාභී බවට පත්වෙයි. ද්වේශය නැති කිරීමෙන් විතරෝෂ බවට පත්වෙයි. මෝහය නැතිකිරීමෙන් විතරෝහ බවට පත්වෙයි. මෙයම **“නෛෂ්ක්‍රමයාධිමුක්ත”** නම් වෙයි.

යම් කෙනෙක් සිතනවා නම් ශ්‍රද්ධාව හිසාම ප්‍රතිවේදයෙන් තොරව අත්හැරීම, මිදීම, බැහැරවීම මෙහි කෙළවර නික්මීමයි. නෙක්කම්ම (නෛෂ්ක්‍රමණය) යනු නික්මීමයි. කුමකින් නික්මීමද? ඇස ආදී රූපයන් අරමුණු කරගැනීමෙන් කාමච්ඡන්දයෙන් නික්මීමයි. කාම උපාදානයෙන් නික්මීමයි. දිට්ඨි උපාදානයෙන් නික්මීමයි. අත්තවාද උපාදානයෙන් නික්මීමයි. සීලබ්බත උපාදානයෙන් නික්මීමයි. නෙක්කම්ම යනුවෙන් සඳහන් කළේ, උපාදානය කර ගැනීමෙන් නික්මීමයි, ඒ වගේම පඤ්ච කාමයන්ගෙන් නික්මීමයි. අද පෝය දිනයෙහි සීල සමාදානයෙහි පිහිටි ඔබ ගතකරන්නේ නික්මීමකුයි. එනම් ඇස, කණ, නාසය, දිව, ශරීරය ආදී ඉන්ද්‍රියයන්ගෙන් රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ස්පර්ශ නම් වූ අරමුණු වලින් ඉන්ද්‍රියන් සතුටු කිරීම, අල්ලා ගෙන සිටීමෙන් (උපාදානය කිරීමෙන්) බැහැර වී නික්මීමෙනුයි අද දවස ගත කරන්නේ.

යම් ස්වාමීන් වහන්සේ නමක් මුක්ත ස්වභාවයෙන් වඩාත් වූ සැනසෙන පිළිසඳ ගත් ස්වභාවයට පත්වන්නේ නම්, අර්භන් භාවයට පත්වී අධිමුක්ත ස්වභාවයට පත්වෙනවා. ඒ **අධිමුක්ත** ස්වභාවයට පත්වන අවස්ථාවේ එහි එක් කොටසක් **නෛෂ්ක්‍රමයාධිමුක්ත** ලෙසින් අනුශාසනා කරනවා. **නෛෂ්ක්‍රමයාධිමුක්ත** ස්වභාවයට පත්වන්නේ, සැබැවින්ම රාගය නැති කිරීමෙන් **විතරාභී** වීමෙන්, **ද්වේශය** (තර්භව) නැතිකිරීමක් **විතරෝෂී** ස්වභාවයට පත්වීමෙන්, මෝහය නම් වූ නොදැනීම නැති කිරීමෙන් විතරෝහී ස්වභාවයට පත්වීමෙනුයි. එසේ නම් **නෙක්කම්මයෙන්** වඩාත් පිළිබඳ සැනසුනේ වෙයි. **අධිමුක්ත** ස්වභාවයට පත්වුනේ වෙයි.

ඒ නිසා යම් කෙනෙක් සිතනවා නම් ශුද්ධව නිසා පමණක් ම නෛෂ්ට්‍රමයාධිමුක්ත (නික්මීම) වීමෙන්, අර්භත් ස්වභාවයට පත්වන්නේ යන අදහස එය එසේ නොවේ. ප්‍රතිවේදයෙන් ට අධිමුක්ත ස්වභාවයට පත්විය යුතුය. මෙහි **ප්‍රතිවේදය** නම් මනා වූ අවබෝධයයි. **චිතරාගී, චිතදෝෂී, චිතමෝහී** ස්වභාවයට පත්වීමයි.

පින්වතුනේ, ත්‍රිවිධ ශාසනයක් ගැන සඳහන් කරනවා, ඔබට මතකද?

- එනම්, **1. පරියාප්ති**
- 2. ප්‍රතිපත්ති**
- 3. ප්‍රතිවේද**

පරියාප්තිය නම් ශ්‍රවණය කිරීමයි, සාකච්ඡා කිරීමයි, විමසා දැනගැනීමයි.

ප්‍රතිපත්තිය නම් සාකච්ඡා කර, ශ්‍රවණය කර, විමසා දැනගත් මේ උතුම් මාර්ගයෙහි ගමන් කිරීමයි.

ප්‍රතිවේදය නම් මනා වූ අවබෝධයයි. චිතරාගී, චිතදෝෂී, චිතමෝහී ස්වභාවයට පත්වීමයි. නික්මුණකට හෝ නික්මුණියකට හෝ යම් තැනැත්තෙකුට, ප්‍රතිවේදය ඇති කර ගැනීමෙනුයි, ලැබීමෙනුයි, නික්මීම නම් වූ නෛෂ්ට්‍රමයාධිමුක්ත ස්වභාවයට, මේ උතුම් වූ අර්භත් භාවයට පත්විය හැකි වන්නේ. මේ අදහසයි සෝණ ස්වාමීන් වහන්සේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අභියස දී සඳහන් කළේ. පින්වතුනේ, බුදුරජාණන් වහන්සේයි මේ මග පෙන්වා දුන්නේ. ප්‍රතිවේදය පැහැදිලි කර අනුශාසනා කළේ. ඒ මාර්ගයේ ගමන් ගත් සෝණ ස්වාමීන් වහන්සේ තම ශාස්තෘවරයාණන් වහන්සේ අභියස ඒ අදහස ම නැවතත් පැහැදිලි කළා.

2. ප්‍රචේකාධිමුක්ත

යම් ආයුෂ්මතුන් වහන්සේ නමක් ඒකාන්තයෙන් ලාභ සත්කාර හා කීර්ති ප්‍රශංසා ප්‍රාර්ථනා කරනුයේ ප්‍රචේකාධිමුක්ත යයි සිතන්නේ නම් එය එසේ නොවේ. බුන්මවාරියාවෙහි හැසිරි මාර්ග ඵලාවබෝධය පිණිස කළ යුතු හැම නිමවන ලද, බිණාශ්‍රව භික්ෂුවට නැවත කල යුතු හෝ කළ දෑ පිළිබඳ පුන පුනා රැස්කිරීමක් හෝ නොදක්නේ, රාගය නැති කිරීමෙන් චිතරාගී

බැවින්ද, ද්වේෂය නැති කිරීමෙන් චිතදෝෂ බැවින්ද, මෝහය නැති කිරීමෙන් චිතමෝහී බැවින් ද, **ප්‍රචේකාධිමුක්ත** හෙවත් උතුම් වූ විවේකයට පැමිණා නම් වෙයි.

පින්වතුනේ, උතුම් විවේකය නම් වූ ප්‍රචේකාධිමුක්ත බවට පත්වන්නේ ලාභ සත්කාර හා කීර්ති ප්‍රශංසා කිරීමෙන් නම් නොවෙයි. ඉන් අදහස් කරන්නේ විවේකීව කටයුතු කරනවා යන අදහසයි. අරමුණු දැක ඇසින් ලබන ලාභය, ශබ්දය මගේ යයි කියා කණින් ලබන ලාභය, ඒ වගේම ඒ තුළින් ලැබෙන කීර්ති, ප්‍රශංසා ආදිය, ඵලාත්ති තැනක ගත කරන අවස්ථාව විවේකය නොවේ. **ප්‍රචේකාධිමුක්ත** යනුවෙන් හඳුන්වන්නේ, රාග, ද්වේෂ, මෝහ බැහැර කර චිතරාගී, චිතදෝෂී, චිතමෝහී, ස්වභාවයට පත්වූ විට එය තමන්ට ම දැනෙන්න පටන් ගන්නවා. ලාභ සත්කාර නම් වූ යමක් රැස් කරන්නේ නැහැ. ඒ සියල්ල අත්හැරුණු ගමනක රැස්කිරීමක් නැත්නම් එතන පවතින්නේ චිතරාගයයි. චිතදෝෂයයි, චිත මෝහයයි. මේ ස්වභාවයට පත්වූ භික්ෂුවයි, භික්ෂුණියයි හෝ උතුම් ආයුෂී පුද්ගලයායි **ප්‍රචේකාධිමුක්ත** නමින් හඳුන්වන්නේ. සෝණ ස්වාමීන් වහන්සේ අමා සුවය ලබාගෙන තම ශාස්තෘවරයාණන් අභියස දී මෙසේ පැහැදිලි කළා.

පින්වතුනේ, ඔබට දැනෙන්නේ නැද්ද? තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ නිරාමිස දුහම් රසය ලබමින්, සුවසේ වැඩ නිදින්නට ඇති. තමන් වහන්සේ අනුශාසනා කළ, දේශනා කළ මග වැඩම කර, මෙම ශ්‍රාවකයන් වහන්සේ අමා සුවය ලබා, ඒ අමා රසය පිළිබඳව දේශනා කිරීම මොන තරම් වූ සැනසීමකින්, තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ ශ්‍රවණය කරමින් වැඩ සිටින්නට ඇද්ද? කොපමණ නම් අමා සුව ඇති විවේකයක්ද?

3. අව්‍යාධාධිමුක්ත (අබ්‍යාප්තධිමුක්ත)

යම් ආයුෂ්මතුන් කෙනෙක් මෙසේ සිතන්නේ නම් සීලබ්ධි පරාමාසය ම සරු ලෙස ගන්නේ අව්‍යාධාධිමුක්ත හෙවත් තරහ නැති බවෙහි යෙදුණු නම් වෙයි. එය එසේ නොවේ. මාර්ග බුන්මවාරියාවෙහි හැසිරෙන ලද කළ කටයුතු ඇති, කටයුතුවල නැවත නැවතත් වැඩිමක් නොදක්නේ, රාගය නැති කිරීමෙන් චිතරාග බැවින්ද, ද්වේෂය නැති කිරීමෙන් චිතදෝෂ බැවින්ද, මෝහය නැති කිරීමෙන් චිතමෝහ බැවින්ද අව්‍යාධාධිමුක්ත නම් වෙයි. **අව්‍යාධාධිමුක්ත** ස්වභාවයට පත්වෙන්න නම් සීලබ්ධි පරාමාස සරුලෙස ගන්නේ කියන අදහසින් නොවේ. සීලබ්ධි පරාමාස නම් නොයෙක් ආකාරයේ

සිල වෘත්තයන්හි ගමන් කිරීමයි. (මේ මාර්ගයේ ගමන් කරන්න, මේ මාර්ගයේ ගමන් කළොත් මට මිඳෙන්න පුළුවනි. මේ ආදී නොයෙක් මිට්ටා මාර්ග වලින් ගමන් කිරීමයි.) මෙහිදී සඳහන් කරන්නේ අව්‍යාධාධාධිමුක්ත වෙන්නට නම් බුන්මවරියාවේ හැසිරීමෙන්, කළ යුතු කටයුතු සියල්ල සිද්ධ කළා නම්, නැවත නැවතත් රැස් කිරීමේ හෝ තෘෂ්ණාවේ වැඩිමක් නැත්නම් එතන පවතින්නේ විතරාග යයි. ඇලීම දුරු කළ නිසා විතරාගයයි. ද්වේශය දුරු කළ නිසා විතදෝෂයයි. නොදැනීම හෙවත් මෝහය දුරු කළ නිසා විතමෝහයයි. එයමයි **අව්‍යාධාධාධිමුක්ත** යයි සඳහන් කළේ.

4. තෘෂ්ණාක්ෂයාධිමුක්ත

රාගය, ද්වේෂය, මෝහය නැතිකිරීමෙන් ම විතරාග, විතදෝෂ, විතමෝහ වූ බැවින් තෘෂ්ණාක්ෂයාධිමුක්ත නම් වූ වෙයි.

5. උපාදානක්ෂයාධිමුක්ත

රාගය බැහැර කළ බැවින් විතරාග යයිද, ද්වේශය බැහැර කළ බැවින් විතදෝෂ යයිද, මෝහය බැහැර කළ බැවින් විතමෝහ වූ බැවින් ම උපාදානක්ෂයාධිමුක්ත නම් වූ වෙයි. උපාදානය නැති කළ සුවය ඇති, අල්ලා ගැනීම බැහැර කළා. ඉන් මා පිළිසඳ ගත් නුවණින් අමා සුවය විඳිනවා යන අදහසයි, **උපාදානක්ෂයාධිමුක්ත** උපාදානය ක්ෂය කළා.

06. අසම්මෝසාධිමුක්ත

රාග, දෝෂ, මෝහ නැති කිරීමෙන් විතරාග, විතදෝෂ, විතමෝහ වූ බැවින් ම **අසම්මෝසාධිමුක්ත** හෙවත් නුමුලා වූ සිහිය පුරුදු කරන ලද නම් වෙයි. පින්වතුන් මේ කරුණු හය නැවත මෙහෙහි කළොත්,

1. නෛෂ්ක්‍රමයාධිමුක්ත
2. ප්‍රච්චේකාධිමුක්ත
3. අව්‍යාධාධාධිමුක්ත
4. තෘෂ්ණාක්ෂයාධිමුක්ත
5. උපාදානක්ෂයාධිමුක්ත
6. අසම්මෝසාධිමුක්ත

මේ කරුණු හයම සාරාංශ කොට අනුශාසනා කළොත්, ඔබට පැහැදිලි වෙන්න, රාග, දෝෂ, මෝහ බැහැර කළ බැවින් විතරාග, විත දෝෂ, විතමෝහ නම් වෙයි. ඒ නිසාමයි අධිමුක්ත ස්වභාවයට පත්වෙන්නේ.

අවසානයේදී සෝණා ස්වාමීන් වහන්සේ, මෙසේ අනුශාසනා කරනවා. මෙසේ මනාව විමුක්ත වින්ත ඇති නික්ෂුචගේ වක්ඛු විඤ්ඤාණයට හේතුවන බොහෝ රූප ඇස් හමුවට පැමිණෙත් ද, ඔහුගේ සිත නොගනී. ඔහුගේ සිත අමිශ්‍රිතකත වූයේ, හෙවත් කෙලෙස් සමග මිශ්‍ර නොවූයේ පිහිටියේ, අවලප්‍රාප්ත හෙවත් නොසෙල්වන ස්වභාවය වූයේ වෙයි. එම සිතේ උදයව්‍යය ද මැනවින් දක්නේය. මෙසේම බලවත් වූ සෝත විඤ්ඤාණා ශබ්ද අරමුණුද, ඝාණා විඤ්ඤාණා ගන්ධ අරමුණුද, ජීවිතා විඤ්ඤාණා රස අරමුණුද, කාය විඤ්ඤාණා ස්පර්ශ අරමුණු ද, මනෝ විඤ්ඤාණා, ධම්ම අරමුණු ද ඔහුගේ මනස හමුවට එන්නම්, ඔහුගේ සිත නොගනිත්, ඔහුගේ සිත අමිශ්‍රිතකත ම වූයේ කම්පා නොවන ස්වභාවය වූයේ වෙයි. ඒ සිතේ උදයව්‍යය ද දක්නේය.

පින්වතුනි, නැවත මෙහෙහි කරන්න. අර සය ආකාරයකින් යුක්ත, අධිමුක්ත නම් වූ යම් නික්ෂුචකගේ වක්ඛු විඤ්ඤාණයට හේතුවන බොහෝ රූප ඇස් හමුවට පැමිණුනත් ඇසෙහි රූපය හටගන්නා විට වක්ඛු විඤ්ඤාණය පහළ වෙනවා. එයයි මේ සඳහන් කළේ,

“වක්ඛුංච පටිච්ච රූපේ ව උප්පජ්ජති වක්ඛු විඤ්ඤාණං”
“තින්තං සංගති එස්සෝ”

ඇස, රූපය, වක්ඛු විඤ්ඤාණයෙන් ස්පර්ශය ඒ ස්පර්ශයෙන් විඳීම, එනම් සුඛ දුක්ඛ, අදුක්ඛම සුඛ

“එස්ස පච්චයා වේදනා වේදනා පච්චයා තණ්හා”

හය ආකාරයට අධිමුක්ත තත්වයට පත්වූ ඒ නික්ලේෂි නික්ෂුචකගේ වක්ඛු විඤ්ඤාණය ඉදිරියට යම් රූපයක් පැමිණුනත් ඔහුගේ සිත ඒ රූපය අල්ලා ගන්නේ නැහැ. කෙසේද? ඒ රූපය මගෙයි, මම වෙමි, මේ රූපය සදාකාලිකයි ස්ථිරයි සත්වයෙක් පුද්ගලයෙක් ලෙසින් අල්ලා ගන්නේ නෑ කියන අදහසයි. ඔහුගේ සිත අමිශ්‍රිතකත වූයේ වෙයි. ඒ රූපය රාගය සමගින් සිත මිශ්‍ර වෙන්නේ නෑ මට අයිති නෑ, මට එපා කියලා ද්වේෂය සමගින් සිත මිශ්‍ර වෙන්නේ නෑ. මෝහය සමගින් සිත මිශ්‍ර වෙන්නේ නැහැ. ඒ රූපය කෙරෙහි සිත මිදිලා.

සාමාන්‍ය අග්‍රැවන් පුද්ගලයෙක් නම්, ඒ රූපය දැව්වාම පවසාවි, “මට ඇලිමක් ඇතිවුණා, මට ආශාවක් ඇතිවුණා. මට තෘෂ්ණාවක් ඇතිවුණා. මගේ හිත එහි ඇලුණා. එහි බැඳුණා. ඒ රූපය දැන් මට ඕනෑ කරනවා. ඒ රූපය මගේ. ඒ රූපය නැතුව මට ජීවත් වෙන්න බැහැ.” මෙසේ වන්නේ එය ආත්මය ලෙසින් සදාකාලික ලෙසින් අල්ලා ගැනීම නිසයි. එයයි මිශ්‍ර වෙනවා යැයි සඳහන් කළේ.

ඉහත සඳහන් කළ සය ආකාරයකින් අධිමුක්ත ස්වභාවයට පත්වූ නික්මුණකගේ ඇස් ඉදිරිපිටම වක්කු විකද්ඤාණයට රූපය හසුවුවත් නෑ. නෑ එහි අල්ලා ගන්නේ නෑ, රාග, දෝෂ, මෝහ මිශ්‍රිත නැගීමක් ඇතිවුණේ නැහැ. ඒ වගේම රාග, දෝෂ, මෝහයෙන් මිශ්‍ර වුණේ නැහැ. ඒ වගේම කුසලයෙහි, සමාධියෙහි ම සිත වෙනස් නොවීම පවතිනවා.

අග්‍රැවන් පුද්ගලයෙක්, ඒ රූපය දැව්වාම කියන්න පුළුවනි. මට මොනවා වුනාද කියලා හිතාගන්න බැරිවුණා. මගේ හිත වෙනස් වුණා. මගේ හිත වංචල වුණා. මගේ හිත ආමක වුණා. මගේ හිත ආශාවෙන් බැඳුණා. මගේ හිත තෘෂ්ණාවට පත්වුණා. මම මොනවා ගැනද හිතන්නේ, මොනවද කරන්න හදන්නේ. ඒ රූපය නිසා වෙනස් වුණා කියන ස්වභාවයට පත්වීමයි.

එහෙම නම්, සිතෙහි පිහිටියා යයි සඳහන් කරන්නේ, ඒ සිත සමාධියෙන් බැහැර නොවීමයි. පිහිටියා වූ සමාධියේ මනාව ඒ ආකාරයෙන් ම පිහිටනවා කියන අදහසයි. එසේනම් පිහිටියේ අවල ප්‍රාප්ත හෙවත් නොසෙල්වෙන ස්වභාවයි. එය වෙනස් නොවූයේ වෙයි. ඒ සිතේ උදයව්‍යය ද මැනවින් දක්නේය. ඒ රූපය පැමිණ අවස්ථාවේ වක්කු විකද්ඤාණය පහල වුණා. නමුත් සිත ගන්නේ නැතිව, ඒ වගේම මිශ්‍ර වන්නේ නැතිව, මනාව පිහිටා, අවල වූ සිතීන්, නොසෙල්වූ සිතීන් උදයව්‍යය මැනවින් දැනගන්නවා. එනම් ඒ සිත ඇතිවුණාසේම නැතිවෙනවා (උප්පාද - භංග අවස්ථාව) යන බව මැනවින් දැනගන්නවා යන අදහසයි.

මේ ආකාරයෙන් සෝත විකද්ඤාණය, ඝාණ විකද්ඤාණය, පිච්භා විකද්ඤාණය, කාය විකද්ඤාණය, මනෝ විකද්ඤාණය යන මේ හැම විකද්ඤාණ අවස්ථාවකටම පැමිණුනත්, රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ස්පර්ශ, ධර්ම කියන ඒ හැම අවස්ථාවකදීම සිත් නොගෙන, අමග්‍රිතව මනාව පිහිටා අවලත්වයෙන් යුතුව උදයව්‍යය දැකීමත් කටයුතු කිරීමට සය ආකාරයකින්

අධිමුක්ත වූ නික්මුණකට හෝ නික්මුණියට හෝ ආයඝී පුද්ගලයාට පුළුවන් කම ලැබෙනවා.

සෝණ ස්වාමීන් වහන්සේ අවසානයේදී අනුශාසනා කරනවා, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සිදුරු නැති නොකැඩුණු ඒකඝන ගල් පර්වතයක් යම් ආකාර වේද, පෙරදිගින් බලවත් වැසි සුළඟක් පැමිණියේද, පර්වතය නොසෙල්වෙන්නේය, නොවෙවුළන්නේය. එමෙන්ම බටහිරෙන්, උතුරින්, දකුණෙන් බලවත් සුළඟ පැමිණියද නොසැලෙන්නේය. විශේෂයෙන් ම නොසැලෙන්නේය නොවෙවුළන්නේය.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ, විදුර්ගනා වැඩු, එල සමාපත්ති ලෙස මනාව විමුක්ත සිත් ඇති නික්මුණකගේ ඇස් ඉදිරියට වක්කු විකද්ඤාණ රූප අරමුණු පැමිණියද, ඔහුගේ සිත් ගන්නේ නැත. ඔහුගේ සිත කෙලෙස් සමග මිශ්‍ර වන්නේ නැත. පිහිටියේ කම්පා නොවූයේ, නොසෙල් වූයේ වෙයි. එම සිතේ උදයව්‍යය ද දක්නේය. එසේම කණ, නාසය, දිව, ශරීරය, මහසද, ශබ්ද, ගන්ධ ආදී අරමුණු ඉන්ද්‍රියයන් ඉදිරිපිට ම පැමිණියත් ඔහුගේ සිත්නොගනී. කෙලෙස් වලට හසුනොවී පවතියි. පිහිටියේ නොසෙල්වූයේ, කම්පා නොවූයේ සිතේ උදයව්‍යය ද දක්නේය.

මෙසේ අර්භන් වූ සෝණ තෙරණුවන් වහන්සේ ගේ උදානය සෙයින් ඔබත්, මමත් අප හැම දෙනාම සීල, සමාධි, ප්‍රඥා ගුණ වැඩීමෙන්, මේ සය ආකාරයෙන් පැහැදිලි කරන අධිමුක්ත ස්වභාවයට පත්වීමෙන් දුක්ඛ, සමුදය, නිරෝධ මාර්ග නම් වූ උතුම් චතුරායඝී සත්‍ය ධර්මය ම අධීෂ්ඨාන කරමු.

සාධු ! සාධු ! සාධු !

දේශනාවට පෙර මේ කෙටි අදහස ඔබට පවසන්නේ, ජීවිතයේ සමාධිය දකින්න, ගුණයන් වැඩෙන ආකාරය පුරුද්දක් සේ ඇති කරගන්න. අපි හැම කෙනෙකුගේ ම ජීවිතයේ, මේ ලෙසින් ටිකක් ටික නමුත් දැනෙනා, ගුණ (සමාධිය වැඩීමේදී ඇතිවන ගුණ) ඇතිවිය යුතුයි. එය ලොකු දියුණුවක්. සංසාර ගමනේ අපව හැඩවූ, සංසාර ගමනේ අපව රිදූවූ, අල්ලා ගැනීම හෙවත් උපාදානය සූත්‍ර දේශනා වලින් මනාව පැහැදිලියි.

පරියාය සූත්‍රය

නමෝ තස්ස හගචතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝ තස්ස හගචතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝ තස්ස හගචතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස

“කතමෝච භික්ඛවේ, පරියායෝ, යං
පරියායං ආගම්ම පඤ්ච නිවරණා
දස භොන්ති, යදපි භික්ඛවේ අජ්ඣන්තං
කාමච්ඡන්දෝ, තදපි නිවරණං, යදපි
බහිද්ධා කාමච්ඡන්දෝ තදපි නිවරණං
කාමච්ඡන්ද නිවරණන්ති ඉතිනිදං
උද්දේසං ගච්ඡති තදමනාපේතං
පරියායේන ද්වයං භෝති.”

“මහණෙනි, යම් ආකාරයකට පැමිණ පඤ්ච නිවරණ දහයක් වේ නම් ඒ පිළිවෙල කවරේද? මහණෙනි, ඇතුළත හෙවත් පඤ්ච ස්කන්ධය මුල් කොට යම් කාමච්ඡන්දයක් වේ නම් එය නිවරණයකි. පිටත හෙවත් අන්‍ය පඤ්ච ස්කන්ධයන් මුල්කොටගෙන යම් කාමච්ඡන්දයක් වේ නම් එයද නිවරණයකි. මෙසේ මේ ආකාරයෙන් දෙකක් වේ.”

කාරුණික පින්වතුනි,

ඔබ සැමට ජීවිත ගමනේ හැම සැනසිල්ලක්ම ශාන්තියක්ම වේවා!යි ස්වාමීන් වහන්සේ මහත් වූ කරුණාවෙන් අධිෂ්ඨාන කරන්න කැමතියි.

මා අද දේශනා කරන්න බලාපොරොත්තු වන්නේ සංයුක්ත නිකායේ සම්බෝධස්සංග සංයුක්තයේ බෝධස්සංග වග්ගයේ සඳහන් පරියාය සූත්‍ර දේශනාවයි.

දීඝ රත්තං වො භික්ඛවේ දුක්ඛං පච්චන භූතං....

අස්ස සූත්‍රයේදී බුදුරජාණන් වහන්සේ අනුශාසනා කළේ ඔබ හැම කෙනෙක්ම දීර්ඝ කාලයක් මේ සංසාර ගමනේ දුක් විඳලා තිබෙනවා. ඒ අමනාපයන් සමඟ එකතුවන විටදීත්, මනාපයන්ගෙන් වෙන්වන විටදීය. මෙතනදී පැහැදිලි කරන්නේ, අම්මා, තාත්තා, දුව, පුතා, සොයුරු, සොයුරියන් ඈත් වෙලා යනවිට, හෝග ව්‍යසනයේදී, ශ්‍රද්ධා ව්‍යසනයේදී, ලෙඩ දුක් වලදී හැඩු කඳුළු සිවු මහා සාගරයට වඩා වැඩියි.

දැන් හෝග ව්‍යසනයේදී හෝගය නැතිවීම යනු අමනාපයක් සමඟ එකතු වීමයි. ව්‍යාපාදයේදීත්, “මට මොකද වුණෝ, ඇයි මෙතෙම වෙන්නේ”, මේ විදියට අමනාපයක් සමඟම එකතුවෙලා තිබෙන්නේ. තමාගේ ලෙඩ දුක් කෙරෙහිත් අමනාපයක් ඇති කරගන්නවා. “මට දැන් මම එපා වෙලා තියෙන්නේ, මේ මොන කරදරයක්ද? ආදී වශයෙන් වචන පෙළක් දීර්ඝ වෙනවා. ඒ තමන් සමඟින් අමනාප වෙනවා. සමහර විට අමනාපයක් සමඟින් එකතුවන විට, මනාපයන් (ප්‍රිය වස්තූන්) ගෙන් වෙන්වන විට ඒ වේදනාව විඳ දරා ගත නොහැකිව තමාගේ දෑසින් කඳුළු පිරිගෙන එනවා. අපි හැම කෙනෙක්ම දීර්ඝ වූ සංසාරේ බොහෝම දුක් විඳලා තිබෙනවා. ඒනිසා අපව හැඩවූයේ, අප්‍රමාණ වූ දුක් අපට උරුම කර දුන්නේ, සතර අපායේ ඉපදෙමින් අප්‍රමාණව දුක් අපට ලබා දුන්නේ මේ තෘෂ්ණාවෙන් අල්ලා ගැනීම නිසයි. එනම් උපාදානයයි. ඒ නිසා අපි මේ තෘෂ්ණාව, උපාදානය නැති කරන්න, බැහැර කරන්න, ටිකෙන් ටික දියුණුවක් ඇති කරගත යුතුයි.

චතුරාය්‍යී සත්‍ය ධර්මය අවබෝධ කරගැනීමට කටයුතු කිරීමට ප්‍රථමයෙන් අපට දියුණු කර ගත යුතු මාර්ගයක් තිබෙනවා. ඒ නිසයි මා නිරන්තරයෙන් අනුශාසනා කරන්නේ, චතුරාය්‍යී සත්‍ය ධර්මය පිළිබඳව

මොනතරම් කටා කළත්, සිතුවත්, ස්වල්ප මාත්‍රයකින් නමුත් යා යුතු මග ආරම්භ නොකර, දියුණු නොකර මේ ගමන යන්න අපහසුයි. සතිය පිහිටුවා සිටින විට මොනවද මේ අරමුණු වන්නේ, අරමුණු කරගන්න හදන්නේ යනුවෙන් අප මේ වඩන සමාධිය භාවනාව, හැම කෙනෙකුටම (නමා නමන්ගේ සිතටම) දැනෙන්න ඕන.

අස, කණ, නාසය, දිව, ශරීරය, මන නම් වූ ඉන්ද්‍රිය හයෙන් රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ස්පර්ශ, ධර්ම නම් වූ අරමුණු හා ගැටෙන විට හැත්නම් අරමුණු හටගන්නා විට, සතියෙහි පිහිටා සිටින පුද්ගලයාට දැනෙන්න පටන් ගන්නවා. මෙය උපාදානයක්, මෙය ක්ලේෂයක්, මෙය දුකට, වැළපීමට, කණගාටුවට හේතුවක් නිසා එය අත්හරින්න පුරුදු වෙනවා. එසේ පුරුද්ද ඇති කෙනෙකුට අනිවිච්ච, දුක්ඛ, අනත්ත ඔස්සේ සම්මස්සන ඥාණය (සම්මස්සනය යනු මෙහෙති කිරීමයි) මෙහෙති කරමින් එය ඉවත් කරනවා. එලෙසින් උපාදානය කර නොගෙන (අල්ලා ගන්නේ නැතිව) සම්මස්සනය කිරීමෙන් අපට දැනෙන්න පටන් ගන්නවා. එනම් ඇසෙන් අරමුණු වූ රූපය, කණෙන් හටගත් ශබ්දය, ආදී සූත්‍ර දේශනාවන් හිදී පැහැදිලි කරන්නේ. එවැනි වේලාවක උප්පාද - හංග වශයෙන් අරමුණු, සිතුවිලි හට අරගෙන නැතිවෙලා යන බව අපි දකිනවා. මේ සිතුවිලි අනිවිච්ච, දුක්ඛ, අනත්ත ඔස්සේ මෙහෙති කරමින් උප්පාද - හංග ලෙසින් ඇතිවී - නැතිවී යන බව දැකීමට (අවබෝධ කරගැනීමට) මනාව පුරුදු වූ සතියක් මෙයට අවශ්‍යයි. මෙය නැවත - නැවතත් මෙහෙති කරන්නේ, අපි යන මාර්ගය, වැරදි මගකද? හැත්නම් ගමන අමතක වෙලාද? යන්නේ කොහිද? හැත්නම් ඔබට සිතේවි අපි මේ භාවනාව යනුවෙන් හැමදාම එකම දෙයක් කරන්නේ කියලා. සංසාරේ පටන් අප රැගෙන ආ දේ යටපත් වෙලා තිබෙනවා. මේවා ඇවිස්සෙනවා. ඇවිස්සෙන විට උඩට එනවා. එහි කෙළවරක් නෑ. මේ සිතුවිලි ඒ තරම් ම බාහිර අරමුණු ගන්නවා.

මීට අමතරව ආගන්තුකව පැමිණෙන ඇස, කණ ආදියෙන් රූප, ශබ්ද ආදී බාහිරව ගන්න අරමුණු තිබෙනවා. මේ සියල්ලම එනවා, කෙළවරක් නැහැ. අප්‍රමාණ දීර්ඝ වූ සංසාරේ ගෙනා කෙලෙස් තැන්පත් වෙලා තිබෙනවා. ඒවා ටිකක් ටික ඉවත් කර ගන්න ඕන. ඒ වගේම බාහිරවත් කෙලෙස් ගලාගෙන එනවා. සතිය මනාව පුරුදු කරලා නැති කෙනෙකුට මෙය තේරුම් ගන්න අමාරුයි. (සතිය, බෝධි අංගයක්. සති සම්බෝධිකාංගය යනුවෙන්

සඳහන් කළේ මෙයයි.) එසේ නොමැති වුවහොත් ඒක සුබයි, නිත්‍යයි, සැපයි කියලා උපාදානය කරගන්නවා. දැන් මෙය දුක් ගොඩක්. හැඩ්මෙන් තමයි නතර වෙන්නේ. දුකට පත්වීමෙනුයි නතර වෙන්නේ. හයානකම දේ නම් මරණින් මතු සතර අපායට වැටීමට ඇති අවස්ථාවයි.

භාවනාවකින් සිදු කරන්නේ සිත සිතා සිටීම නොවෙයි. සිතන දේ නොඅල්ලා සිටීමයි. එනම් උපාදානය කර නොගැනීමයි. (මගේ ය, මම වෙමි, මගේ ආත්මයයි, මගේ ජීවිතය, සදාකාලිකයි යනුවෙන්.)

බුදුරජාණන් වහන්සේ, ස්වාමීන් වහන්සේලාට විනය ශික්ෂා පද පැහැවුවා. කාමයන් පිළිබඳව, කෙලෙස් පිළිබඳව, ද්වේශය පිළිබඳව අනුශාසනා කළා. වචනයෙන් වචනය පෙළ ගස්වා අනුශාසනා කළා. මේවා පිළිබඳව හිතෙන්න ඕන. හිතන්න ඕන. නමුත් වෙනස නම් ඒ සිතුවිල්ල තුළ කෙලෙස් නෑ. කෙලෙසයන් රාග, ද්වේශ, මෝහ ආදියෙන් උපාදානය කරගෙන නැහැ.

ඔබට පුළුවනි ද ස්වාමීන් වහන්සේ හඳුනාගන්නේ නැතිව ඉන්න. ස්වාමීන් වහන්සේට පුළුවනිද ඔබව හඳුනාගන්නේ නැතිව ඉන්න. අපට පුළුවනිද බුදුරජාණන් වහන්සේ හඳුනා ගන්නේ නැතිව ඉන්න. හඳුනාගන්න වෙනවා. රාග, ද්වේශ, මෝහ ආදියෙන් අල්ලා ගන්නේ නැහැ. වෙනස එතනයි. රහත් උතුමෝ හඳුනනවා. කෙලෙස් යනු රාගයක් බව හඳුනනවා.

මතකද, බුදුරජාණන් වහන්සේ ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේට සඳහන් කළා, “ආනන්ද දුටුවද? සර්පයෙක්”

ඒ මුදල් වලටයි සර්පයෙක් ලෙසින් උපමා කළේ. උන්වහන්සේ එතන ආශාවෙන් උපාදානය කරගන්නේ නැහැ. නමුත් සාමාන්‍ය ඇත්තෝ (අශ්‍රැතවත් අය) මුදල් ආශාවෙන් උපාදානය කරගන්නවා. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ හඳුනාගත් නමුත් උපාදානය කරගන්නේ නැහැ.

මේ හව වකුයේ සංසාර ගමනේ ගමන් කරන කොට ඔය සිතුවිලි දකිනවා, ඇහෙනවා, පෙනෙනවා. නමුත් රාග, දෝෂ, මෝහයෙන් උපාදානය කරගන්නේ නැහැ. මෙතන ගැඹුරු තැනක්. කෙලෙස් යනු විෂබීජයක් බව

අපි දන්නවා. නමුත් උපාදානය කර ගන්නේ නැහැ. උපාදානය කරගන්නේ නැති වුණාම එය මම - මගේ යනුවෙන් “වෛත්ථපන” ලෙස හිඟ්වය කොට පදිංචි වෙන්නේ නැහැ.

මලක ප්‍රසන්න බව හඳුනා ගන්නා. ප්‍රසන්නයි, පිවිතුරුයි, රතුපාට, කහපාට, සුදු පාට, නමුත් පරමාර්ථය වැඩුණු කෙනා දන්නවා එය අනිත්‍යයි කියලා. මගේ යනුවෙන් ඇලීමක්, රාගයක්, නන්දිරාගයක් ඇති කරගන්නේ නැහැ. ඇතිවන්නේ නැහැ. පරමාර්ථයට අනුව, මෙය අනිත්‍යයි, වෙනස් වෙලා යනවා, දිරාගෙන යනවා. අවබෝධයෙන් දකිනවා. නමුත් මලෙහි ස්වභාවය, වර්ණය හඳුනාගන්නා. වැරැද්ද පවතින්නේ රාග, දෝෂ, මෝහ ඔස්සේ අල්ලා ගැනීමෙනුයි. ඒ සිතුවිලි උප්පාද - හංග ලෙසින් ඇතිවී - නැතිවී යනවා. උපාදානය කිරීමක් නැහැ.

අපි තව ධර්ම කරුණක් සලකා බලමු. “දිට්ඨි- දිට්ඨි මත්තං භවිස්සති” දුටු දේ දුටුවා පමණයි. උපාදානය කර ගැනීමක් නැහැ.

“සුතෙ සුත මත්තං භවිස්සති” ඇසුණු දේ ඇසුණා පමණයි. එය පදිංචි කර ගන්නොත්, එය තුළ බැහැරගෙන හිටියොත් (අජිකේධාසාය තිට්ඨති) තමයි, කෙලස් වැඩෙන්න පටන් ගන්නේ.

“මුතෙ - මුත මත්තං භවිස්සති” දැනුණ දේ දැනුණා පමණයි.

“විඤ්ඤාතේ - විඤ්ඤාත මත්තං භවිස්සති” සිතපු දේ සිතුවා පමණයි.

මා නිරන්තරයෙන් ම, ඉතාම සරලව අනුශාසනා කරන්නේ, මේ භාවනාවේදී අපි යන ගමන නිවැරදිව යායුතු නිසයි. පාලි, ගැඹුරු වචන ම අනුශාසනා කළොත් ඔබට අවබෝධ කරගැනීමට අපහසුයි.

අපි හැම කෙනෙක්ම අපේ ජීවිතයේ, තමා තුළින්ම යම් දියුණුවක් ම දකින්න ඕන. යම් විටක අපි භාවනාවෙන් බලාපොරොත්තු වන්නේ ආලෝක සංඥාව දකින්න. බොහෝ දෙනෙකුට යම් විටක පරිකර්ම සමාධිය, උපචාර, අර්පණා යන මේ සමාධීන්ට පත්වන්න පුළුවනි. අර්පණ අවස්ථාවට පත්වන විට ධ්‍යානයට සමීපයි. විෂ්කම්භන වශයෙන් කෙලෙස් තදින් යටපත් වෙමින්

යනවා. මේ ධ්‍යාන අවස්ථාවට පත්වීමයි. අපි කල්පනා කරනවා “කෝ අපට දැනෙන අවස්ථාවන්” කියලා. රාග, ද්වේශ, මෝහ ආදී කෙලෙස් බැහැර කිරීම අරමුණු කරගෙන මේ ගමන යනකොට පරිකර්ම, උපචාර, අර්පණා ලෙසින් මේ අවස්ථාවට පත්වෙන්න පුළුවනි.

පරිකර්ම නිමිත්ත, පටිග්ගහ නිමිත්ත මේ ආදී ලෙසින් මේ අවස්ථාවන්ට පත්වෙන්න පුළුවනි. අවංකවම අපි, අපේ ජීවිතය තුළින් ම දැකිය යුතුයි. තමන්ගේ ජීවිතයේ කුමන අයුරින්ද මේ ගුණධර්ම වැඩී තිබෙන්නේ කියලා. එසේ නොමැතිව වෙන කාටවත් ජේන්න වත් රැවටීමට වත් නොවේ. ඒ අවස්ථාව ඇති කරගැනීම දියුණුවක්, සමාධිය වැඩීමක්.

“අපි කොපමණ උදව් කළත් ඒ අය අපට උදව් කරන්නේ නැහැ.” මෙලෙසින් සිතන්න එපා. එවිට “මම” මුල් කරගත් උපාදානය වෙනවා. මෙලෙස සඳහන් කළේ, සමහර විට අපි ගැටෙන තැන්, පටිඝය ඇතිවන අවස්ථා තිබෙනවා. “මෙතන හැමදාම මම වාඩිවෙන තැන, නැගිටින්න.” මෙලෙස ඔබ සඳහන් කළොත් එය ගැටීමයි. මෙවැනි පුංචි තැන් ඉවත් කරන්න ඕන. මෙය සියුම්ව තේරුම් ගන්න. මෙය උපාදානයයි. භාවනාවේදී, කෙලෙස් ටිකෙන් ටික දුරුකරමින්, සමාධිය වැඩීම පිණිස සිතුවිලි පහළ වීම, ගුණ ධර්ම දියුණු කර ගැනීමයි, අපි හැම කෙනෙකුටම මේ ගුණ ධර්ම දියුණු වන විටයි සමාධිය වැඩීමේ ගමන ආරම්භ වන්නේ. නැත්නම් මුළු ජීවිත කාලයම මේ විදියට භාවනා වැඩසටහනට පැමිණෙව්, වාඩිවෙලා ඉඳිව්, භාවනා කරාව්, වැඩුණු ගුණ ධර්මයක් නැහැ. හැමදෙයක්ම අල්ලාගෙන සිතන සිතුවිලි වලින්, කථා කරන වචන වලින්, හැසිරෙන විදියෙන්, ඔබ තුළ අධ්‍යාත්මික සමාධිය වැඩීමේ දියුණුවක් නොමැති බව දකින්න පුළුවනි.

ඒනිසා අද සූත්‍ර දේශනාවෙන් අනුශාසනා කරන්න බලාපොරොත්තු වන්නේ, සමාධිය දියුණු කර ගත යුත්තේ කුමන ආකාරයෙන්ද යන්නයි.

සංයුක්ත නිකායේ, සම්බෝජිකධංග සංයුක්තයේ, සම්බෝජිකධංග වග්ගයේ සඳහන් පරියාය සූත්‍ර දේශනාවයි, අද දේශනා කරනු ලබන්නේ. පරියාය යන වචනයේ අදහස නම් “පිළිවෙල” යි. “ඒ අනුව” යන අදහසයි. (ධර්ම පිළිවෙල, ධර්ම කොට්ඨාශය යන අදහසයි)

ස්වාමීන් වහන්සේලා හිමිදිරි පාන්දරින් සැවන් නුවර පිණ්ඩපානය සඳහා බැහැර ට වැඩම කළා. නමුත් පිණ්ඩපානය සඳහා කාලය තිබෙන බැවින් උන්වහන්සේලා අසල්වැසි අන්‍ය දෘෂ්ඨිකයන්ගේ ආරාමයකට වැඩම කළා. (මෙම දේශනාවල තිබෙන්නේත් අප වැනි ම පිවිත වල සිදුවීම්. සාමාන්‍ය පිවිත පැවැත්ම ඔබයි, මමයි වගේමයි. නමුත් ඒ වර්ත අරහන් වර්ත බවට පත්වුණා. කෙලෙස් වලින් මිදුණු ආකාරය, ඒ වගේ අපටත් පුළුවනි.)

අසල් වැසි අන්‍ය දෘෂ්ඨිකයන්ගේ ආරාමයට වැසිය ස්වාමීන් වහන්සේලා, ඒ ශ්‍රමණ පිරිස විසින් පිළ අරගෙන, බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ශ්‍රමණයන් වහන්සේලාට සඳහන් කරනවා, අපි පඤ්ච නිවර්ණ බැහැර කරන්න උගන්වනවා, සප්ත බොජ්ඣංග ධර්ම වඩන්න උගන්වනවා. ගෞතමයාණන් වහන්සේ උගන්වන්නේත් පඤ්ච නිවර්ණ ධර්ම බැහැර කරමින්, සප්ත බොජ්ඣංග ධර්ම වඩන්න. මේ අනුශාසනාවෙහි විශේෂයක් නැහැ නොවේද? අනුශාසනා වල විශේෂ යමක් නැහැ නොවේද? අපි දෙපිරිසම උගන්වන්නේ දේශනා කරන්නේ එකම දේ නොවේද? මෙලෙසින් අර අන්‍යදෘෂ්ඨික පිරිස ප්‍රශ්න කළා.

බුදුරජාණන් වහන්සේගේ මේ ශ්‍රාවක පිරිස නිශ්ශබ්දව සිටියා. කිසිවක් සඳහන් කළේ නැහැ. (බුදුරජාණන් වහන්සේ ගේ ශ්‍රාවකයන් වහන්සේලා කිසිවිටෙක වාදයට යන්නේ නැහැ. මේ උතුම් ගුණය බොහෝ සුත්‍ර වල තිබෙනවා. මේ සෑම අවස්ථාවකදීම හරි හෝ වැරදි වුනත් වාදයට ගියේ නැහැ. උන්වහන්සේලා නිශ්ශබ්දව වැඩ සිටිනවා.) උන්වහන්සේලා පිණ්ඩපානය ට වැඩම කරලා, දිවා විහරණය ගත කර, දහවල් කාලයේදී පසු බිත්ති වැළකී, හැන්දෑයාමයේදී බුදුරජාණන් වහන්සේ සමීපයට වැඩම කළා උන්වහන්සේට මේ අදහස සඳහන් කරනවා.

ස්වාමිනි, අද අපි පිණ්ඩපානය සඳහා නුවරට වැඩම කළා. පිණ්ඩපානය සඳහා තව වේලාව තිබුණු නිසා අන්‍ය දෘෂ්ඨික ශ්‍රමණ පිරිසකගේ ආරාමයට අපි ගමන් ගත්තා. ඒ අය සමග අපි සතුටු සාමිචියේ යෙදුණා.

“සම්මෝදනීයං කතං සාරණියං චිති සාරත්ථව”

ධර්මානුකූලව සතුටු සාමිචියේ යෙදීම. ලෙඩක් දුකක් නැතිද? කරදරයෙන් තොරව පහසුවෙන් ජීවිතය ගත කරනවාද? ස්වාමීන් වහන්සේලාට නම් පිණ්ඩපානය පහසුවෙන් ලැබුණාද? ලැබෙනවාද? භාවනාවට සමාධියට කරදරයක් නැතිද? මෙලෙස සතුටු සාමිචියේ යෙදීමෙන් අනතුරුව ඒ ශ්‍රමණ පිරිස අපෙන් විමසුවා. ඔබගේ ශාස්තෘවරයාණන් වහන්සේ සඳහන් කරන්නේ, පඤ්ච නිවර්ණ ධර්ම බැහැර කරමින්, සප්ත බොජ්ඣංග ධර්ම වඩන්නද? අපත් සඳහන් කරන්නේ පඤ්ච නිවර්ණ ධර්ම බැහැර කරමින් සප්ත බොජ්ඣංග ධර්ම වඩන්නයි. ඒ නිසා මේ ඉගැන්වීම් හි අනුශාසනා වන්නි කිසිදු වෙනසක්, විශේෂ යමක් නැහැ නොවේද? යි ඔවුන් ප්‍රශ්න කළා. භාග්‍යවතුන් වහන්ස, අප නිහඬව වැඩ සිටියා. මෙහි අදහස කුමක්ද? ස්වාමීන් වහන්සේලා, භාග්‍යවතුන් වහන්සේගෙන් ප්‍රශ්න කරනවා.

බුදුරජාණන් වහන්සේ, ස්වාමීන් වහන්සේලාට පරියාය සුත්‍ර දේශනාව අනුශාසනා කරනවා. මහණෙනි, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ නමක් හෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවකයෙක්, භාග්‍යවතුන් වහන්සේගෙන් අහලා දැනගෙන හෝ දේශනා කළොත්, පැහැදිලි කළොත් මිස මේ වෙනස දැකගන්න, දැන ගන්න පුළුවන් කෙනෙක් දෙවියන්, බමුණ්, මාරයන් අතර හෝ මම දකින්නේ නැහැ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හෝ උන්වහන්සේගේ ශ්‍රාවකයෙකු ගෙන් මෙය අසා දැනගත් කෙනෙක් පමණයි මෙය දන්නේ.

අන්‍ය දෘෂ්ඨික ශ්‍රමණයන් ගෙන් (චතුරායඝී සත්‍ය ධර්මය, ආයඝී අෂ්ඨාංගික මාර්ගයෙහි ගමන් නොකරන, සමාධියෙන් නොදකින ශ්‍රමණයන්) ඔබ මේ විදියට ඇසුවා නම්, **දස ආකාරයකින් පඤ්ච නිවර්ණ ධර්ම තිබෙන බව අපි උගන්වනවා, සප්ත බොජ්ඣංග ධර්ම හතකින් නොව දහතර (තුදසකින්) ආකාරයකින් උගන්වනවා.** එවිට ඔවුන් නිශ්ශබ්ද වේවි. (අන්‍ය දෘෂ්ඨිකයින් ඒ විදියට දැකලා නැහැ. උගන්වන්නේ නැහැ.) එහෙම ඇසුවා නම් ඒ අය, මේ ධර්මය දන්නේ නැහැ නොවේද කියලා දුකට පත්වෙන්න පුළුවනි.

දැන් බුදුරජාණන් වහන්සේ අනුශාසනා කරනවා, පඤ්ච නිවර්ණ ධර්මයන් දහයක් වන්නේ කෙලෙසද කියලා. (අපි සාමාන්‍යයෙන් අසා තිබෙන්නේ පහයිනේ)

පඤ්චනිවරණ නම්,

01. කාමච්ඡන්ද

02. ව්‍යාපාද

03. ඊනම්ද්ධ

04. උද්ධච්ච - කුක්කුච්ච

05. විචිකිච්ඡ

01. කාමච්ඡන්දය :-

කාමච්ඡන්දය, අධ්‍යාත්මික වශයෙන් බාහිර වශයෙන් උපාදානය (අත්තිකරගැනීම) කරගැනීමයි.

i. **තමා තුළ කාමච්ඡන්දය ඇති කර ගැනීම - අප්පිකධත්තං කාමච්ඡන්දෝ**

ii. **බාහිර වශයෙන් කාමච්ඡන්ද ඇති කර ගැනීම - බනිද්ධා කාමච්ඡන්දෝ**

අප්පිකධත්ත

ඇස, කණ, නාසය, දිව, ශරීරයෙන් උපාදානය (ඇලීම) කර ගනිමින්, මගේය, මම වෙමි, ස්ථීරයි, සදාකාලිකයි, නිත්‍යයි, සුඛයි, සුභයි යනුවෙන් තමා තුළ කාමච්ඡන්දය ඇති කරගැනීමයි. තමාගේ රූපය, තමාගේ ඉරියව් තමාගේ ශරීර වර්ණය, එපමණක් නොවෙයි සිතුවිලි ඔස්සේත්, තණ්හා, මද, මාන දෘෂ්ඨීන් තමා තුළ වැඩෙන්නේ මේ ස්කන්ධ පහ හෙවත් රූප, වේදනා, සඤ්ඤා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ නම් වූ හේතු කරගෙනයි. එනම් මේ ශරීර කුඩුව අල්ලා ගෙනයි.

ඔබේ සිත නොරිදෙන් ඔබට පැහැදිලි කරන්නයි අනුශාසනා කරන්නේ. ඔබ කැඩපත ළඟට ගොසින් රූපය දෙස බලලා ඇති කරගන්නේ කුමක්ද? කාමච්ඡන්දයක් නොවේද? ඔබ ම සිතන්න මම ලස්සනයි, පියකරැයි.... මේ ආදී ලෙසින් තමා තුළ ම කාමච්ඡන්දයක් ඇති කර ගන්නවා.

බනිද්ධ

බාහිරව කාමච්ඡන්දය ඇති කරගන්නවා. පණ ඇති හෝ පණ නැති ඒ රූපයට මම කැමතියි. පණ නැති නම් ඇඳුම් - පැළඳුම්, ගහ - කොළ,

ගේ - දොර මේ සියල්ල ම බාහිර වස්තූන් (අවිඤ්ඤාණ වස්තූන්) ඒ වගේම පණ ඇති නම් (සවිඤ්ඤාණක) පුද්ගලයෙක් සමගින් බාහිරව කාමච්ඡන්දය ඇති කර ගන්නවා. නම් බාහිර පඤ්ච ස්කන්ධයන් කෙරේ කාමච්ඡන්දය ඇතිකර ගන්නවා.

02. ව්‍යාපාදය

iii. **තමා තුළ ත් ඇතිවෙනවා.**

iv. **බාහිරවත් ඇතිවෙනවා.**

මේ අදහස තේරුම් ගන්නයි අනුශාසනා කරන්නේ. ඔබට එවැනි සිතුවිලි ඇතිවෙන්න එපා. "මට මම ගැනම තරහක් ඇතිවෙන්නේ. මොනවද කළේ කියලා. මොනවද කපා කළේ කියලා. කෙලෙසද හැසිරෙන්නේ කියලා. මම ගැනම මට දැන් අමනාපයක් ඇතිවෙන්නේ." තමා කෙරෙහි ම ව්‍යාපාදය ඇති කර ගන්නවා.

සමහර විට යම් ඇත්තෝ පවසා තිබෙනවා, හිසේ වේදනාවක් නැත්නම් හිතේ වේදනාවක් ඇති වුණාම ඔලුව, බිත්තියේ හෝ ඇදේ හෝ ගහගන්න හිතෙනවා කියලා. එහෙම නැත්නම් කොට්ටෙන් ගහගෙන, ගහගෙන යනවා කියලා. මෙය විද දරාගන්න බැහැ. ඔලුව පැලුනදෙන් කියලා. මෙහෙම වෙන්නේ තමා තුළම තරහව ඇති කරගෙන. තමන්ට හොඳටම රිදෙනවා. සමහර විට වස, විස බොන්න පටන් ගන්නවා. මෙය තමා තුළම ඇති වූ ව්‍යාපාදයයි. ඇස, කණ, නාසය, දිව, ශරීරය, මන ඔස්සේ බාහිර අරමුණු සමඟ අමනාපයෙන් ගැටෙන විට බාහිර තරහව ඇති කර ගන්නවා.

ඔබට හඳුනාගන්නයි අනුශාසනා කරන්නේ. එහෙම වෙන්න එපා. හොඳ නැහැ. "මෙපමණ වෙලා හොඳට හිටියා, අර පුද්ගලයා දැක්කා පමණයි මට මොනවා වුණාද දන්නේ නැහැ. මගේ සියල්ල ම වෙනස් වුණා. මට හිටි තැනත් අමතක වුණා. අර කිවු කතාවට ඔළුව සම්පූර්ණයෙන්ම වෙනස් වුණා." මෙය බාහිරව ව්‍යාපාදය ඇති කර ගැනීමයි. මේවා අනුශාසනා කරන්නේ මෙය දැන ගැනීමට පමණයි. හඳුනාගන්න මෙය බාහිර ව්‍යාපාදය ලෙසින්.

03. ටීන මිද්ධය

- v. ටීනය - අලස ගතිය
- vi. මිද්ධය - මළානික ස්වභාවය

ටීනය හා මිද්ධය යනු කරුණු දෙකක් ලෙසින් දැනගන්න. නිතේ ඇතිවන අලස ගතිය හා මළානික ස්වභාවයයි.

04. උද්ධව්ව - කුක්කුච්ච

- vii. උද්ධව්ව - සිතේ විසිර යාම හෝ නොසන්සුන්කම
- viii. කුක්කුච්ච - සිතේ පසුතැවීම.

උද්ධව්ව - කුක්කුච්ච යනු දෙකක් මිස එකක් නොවේ.

05. විචිකිච්ඡාව

- ix. තමා තුළ (කෙරෙහි) සැකයක් ඇති කර ගැනීම.
(සිය පඤ්චස්කන්ධ කෙරේ)
- x. බාහිරව ධර්මය කෙරෙහි සැක ඇති කර ගැනීම.
(අන්‍ය වූ පඤ්ච ස්කන්ධ කෙරේ.)

විචිකිච්ඡාව යනුවෙන් සඳහන් කරන විට බුද්ධාදී අටතැන් පිළිබඳ සැක අටක් තිබෙනවා. නමුත් මෙතනදී තමා කෙරෙහි න් සැක ඇති කරගන්න පුළුවන්. තම පඤ්ච ස්කන්ධයන්හි හටගැනීම, පැවැත්ම සහ නැතිවයාම ආදී ලෙසිනි.

බාහිරවත් ඒ පිළිබඳව සැක ඇති වෙනවා. යම් දෙයක් ඇසෙන විට, හිතනවා. "ඒ ඇසෙන දේ, කියවන දේ හරිද?, මම කියවන පොතේ තිබෙන දේ නිවැරදිද? ඒ අය හැසිරෙන විදිය හරිද? මේ විදියට බාහිරව සැක හිතනවා. විචිකිච්ඡාවෙහි කොටස් දෙක මේ අධ්‍යාත්මිකව හා බාහිරව සැක පහළ වීමයි. බාහිර පඤ්ච ස්කන්ධයන් කෙරේ සැක ඇතිකර ගැනීමයි.

බලන්න මේ කොටස් දහය ඉතාම සරලයි. නමුත් අපට මේ ධර්මය ගැඹුරින් දකින්න පුළුවනි. මොන තරම් සියුම්ව හිත වැඩෙන්න ඕනද? එයයි මේ ආශ්වයාඝීන් ධර්මයක් ලෙසින් අනුශාසනා කළේ.

සජ්න බොජ්ඣංග ධර්ම

- 01. සතිය
- 02. ධම්ම විචය
- 03. විරිය
- 04. පීති
- 05. පස්සද්ධි
- 06. සමාධි
- 07. උපේක්ඛා

මේ බොජ්ඣංග ධර්ම හතත් කොටස් දෙකකින් දක්වනවා.

සතිය :

- i. තමා කෙරෙහි සතිය පිහිටුවා ගැනීම.
- ii. බාහිරව සතිය පිහිටුවා ගැනීම.

තමා කෙරෙහිත්, බාහිරවත් සතිය මනාව පිහිටුවා ගන්න. මහා සති පටිඨාන සූත්‍ර දේශනාවේදී ධර්මය දකින්න කියන්න එලෙසිනුයි.

"අජ්ඣත්ත බනිද්ධවා කායේ කායානුපස්ස විහරති - අනිස්සිතෝ ච විහරති, නව කිඤ්චි ලෝකේ උපාදියති."

තමා තුළින් දකින්න. තමා ගේ කය තුළින් දකින්න. කිසිවක් මගේ යනුවෙන් අල්ලා ගැනීමක් (උපාදානය) නැහැ. මේ ශරීරයත් එහෙමයි. බාහිර අරමුණෙන් දකින්න. බාහිර ශරීරයත් ඒ ආකාරයයි. අම්මා - තාත්තා, ස්වාමියා - බිරිඳ, දුව - පුතා, සොහොයුරා - සොයුරිය, ගේ - දොර මේ ආදියෙන් තමා තුළ වගේ ම බාහිර දේ තුළත් මගේ යනුවෙන් උපාදානය කරගැනීමට කිසිවක් නැහැ. මේ ආකාරයට දකිමින් සිතිය පිහිටුවා ගන්නවා.

ධම්ම විචය

- iii. තමා තුළින් නුවණින් බලනවා, පරිඤ්ඤා කරනවා, හාත්පසින් විමසීමට පැමිණෙනවා.
- iv. බාහිරව බලනවා.

ධර්මය ගලපමින් විමසා බලනවා. එය තමා තුළින් බලනවා, විමසා බලනවා.

විරය

- v. කායිකව තමා තුළ විශී ඇති කරගන්නවා.
- vi. මානසිකව (වෛතසික තුළ) ඇතිවන විශීය

තමා තුළ කායිකව විශීයක් ඇති කර ගන්නවා වගේම, වෛතසික තුළ, සිතුවිලි වල විශීයක් ඇති කර ගන්නවා. මෙතනදී ඉහත මෙන් තමා තුළත් බාහිර දේ හෝ පුද්ගලයන් තුළ යන අදහස නොවේ.

පිහි

මෙතනදී ප්‍රීතිය කොටස් දෙකයි.

- vii. සවිතක්ක - සවිචාර සහිත ප්‍රීතිය
- viii. අවිතක්ක - අවිචාර සහිත ප්‍රීතිය

සවිතක්ක - සවිචාර සහිත ප්‍රීතිය :-

මේ ධර්ම පෙළ, (පරියාය කොටස) හොඳින් ගැලපෙනවා, සමාධිය වැඩෙනවා සේ ඔබට හොඳින් දැනෙනවා. හොඳින් විමර්ශනයෙන් (සවිතක්ක - සවිචාර අවබෝධය ඇති කරගන්නවා. (සිත මනාව අරමුණෙහි නැංවීම සහ හැසිරවීම.)

අවිතක්ක - අවිචාර සහිත ප්‍රීතිය :-

දහම් පෙළ පිළිවෙලට ගැලපුනේ නැහැ. විමර්ශනය කරමින් විමසා බැලුවත් දැනුණ නැහැ. (අවිතක්ක - අවිචාර) නමුත් එතන ප්‍රීතියක් ඇතිවුණා. (සිත යම් අරමුණක නැංවීම සහ අරමුණෙහි හැසිරවීම නොමැතිවීම.)

දැන් සමහර ඇත්තෝ භාවනා කරලා, සමාධිය වඩලා කියනවා, “පිළිවෙලට දැනුණ නැහැ, නමුත් මට හොඳ සුවයක් දැනුණා. මගේ හිත හොඳටම නිදහස් වෙලා, හරියට වළා ගැබ්බිනි නික්මුණු පුත් සඳක් මෙන් ආලෝකයක් පෙනෙන්නට පටන් ගන්නා. මොකක්ද ඒ වුණේ. මම දන්නේ නැහැ, මම කොතනද හිටියේ කියලා. නමුත් මගේ හිත හොඳටම නිදහස් වීමක් තිබුණා.” මෙතනදී ප්‍රීතියක් හට ගැනුණා. එය **අවිතක්ක - අවිචාර**.

නමුත් මුලින් **සවිතක්ක - සවිචාර**. ඉතාම හොඳින් පෙළින් පෙළට දැනුණා, කොහොමද ඒ තත්වයට පත්වුණේ කියලා.

“සෝ සතෝච අස්ස සති - සතෝච පස්සසති”

යන ආකාරයට මම ආශ්වාසය - ප්‍රශ්වාසයෙහි සිතිය පිහිටුවා ගෙන ආනාපාන සතිය වැඩුවා. එම අවස්ථාවේදී දීර්ඝ හුස්මක් ඇති වනවිට මම හඳුනාගන්නා දීර්ඝ හුස්මක් කියලා. දීර්ඝ ප්‍රශ්වාසයක් ඇතිවන විට මට දැනුණා දීර්ඝ ප්‍රශ්වාසයක් බව. ආශ්වාසය, ප්‍රශ්වාසය කෙරෙහි සිතිය මැනවින් පිහිටුවා ගෙන සිටියා. කෙටි හුස්මක් ඇතිවන විට මා තේරුම් ගන්නා. ටික වේලාවක් දීර්ඝ හුස්මක් ඇතිවෙලා ඒ පිළිබඳ සිතියෙන් (සතියෙන්) සිටින විට, කෙටි හුස්මක් (රස්සං) අපට දැනෙන්න පටන් ගන්නවා. ඒවගේම ආශ්වාස - ප්‍රශ්වාසයෙහි මුල, මැද, අග හොඳින් දැනුණා. මෙතන සවිතක්කයි - සවිචාරයි. එතන ප්‍රීතියක් හටගන්නා.

පස්සද්ධිය

පස්සද්ධිය කියන්නේ නිවීම. කාය පස්සද්ධියත්, චිත්ත පස්සද්ධියත් දෙකම එකට දැනෙනවා.

- ix. කයට හොඳ සැහැල්ලුවක් නිවීමක් දැනෙනවා.
- x. සිතටත් හොඳ සැහැල්ලුවක් නිවීමක් දැනෙනවා.

සමාධි

- xi. සමාධිය වැඩෙන්නේ සවිතක්ක, සවිචාර සමාධියයි.
- xii. අවිතක්ක අවිචාර සමාධිය

උපේක්ඛා

- xiii. තමා තුළ දහම්හි උපේක්ඛාව ඇතිවෙන්න පටන් ගන්නවා.
- xiv. බාහිරව දහම්හි උපේක්ඛාව ඇතිවෙන්න පටන් ගන්නවා.

තමා තුළ උපේක්ඛාවෙන්, කිසිවක් අල්ලා ගන්නේ නැතිව සොම්නස් - දොම්නස් කිසිවක් උපාදානය කිරීමක් නැතිව තමා තුළ ඇතිවෙන්න පටන් ගන්නවා. බාහිරවත් උපේක්ඛාව ඇතිවෙන්න පටන් ගන්නවා.

ධර්මානුකූල ජීවිතයක, ගිහි ජීවිතයක වුනත්, තමා තුළ උපේක්ෂාව ඇති කරගෙන මේ මාර්ගය ගමන් කරන්න පුළුවනි. රාග, දෝෂ, මෝහ ආදී කෙලෙස් බැහැර කරගෙන තමා තුළ උපේක්ෂාව ඇති කරගන්න පුළුවනි.

තරුණ දරුවනි, ඔබේ හිසේ ඉදුණු කෙස් ගසක් මුලින්ම දැවිට එය කෙරෙහි ඇල්මක් ඇති කරගන්නවා. ඇලීමක් ඇතිවූ තැන මමත්වය මුල් කරගෙන ගැටීමක් ඇතිවෙනවා. ධර්මයේ පැහැදිලි කරන වචනය “පටිඝය” කෙස් පැහැනවා, හම රැලි වැටෙනවා, දත් වැටෙනවා, එවිට පටිඝයක් ඇති වෙනවා, කලබල වෙන්න පටන් ගන්නවා, අමනාපයක් ඇතිවෙනවා.

උපේක්ෂාව ඇති කරගන්න පුළුවනි නම්, ශරීරය නිරෝගිව, පිරිසිදුව පවත්වා ගැනීම, ඒ සඳහා අවශ්‍ය බේත් - හේන් ගැනීම, ජීවිත ඉන්ද්‍රිය පවත්වා ගෙන යාම සඳහා මේවා අවශ්‍යයි. ආහාර ගන්නා විට සිතන්නේ, රස තෘෂ්ණාව පිණිස නොව ජීවිත ඉන්ද්‍රිය පවත්වා ගෙන යාම පිණිස පමණයි. උපේක්ෂාව පවත්වා ගන්නවා.

ධර්මයේ සඳහන් වෙනවා **“තිප්පති ධම්මෝ තිප්පති”** බිඳෙන දේ බිඳෙනවා, ඇතිවුණු දේ නැතිවෙනවා. (උප්පාද - හංග) **තමා තුළ උපේක්ෂාව ඇති කර ගන්නවා.**

බාහිරවත් උපේක්ෂාව ඇති කර ගන්නවා. විරාගී මහසකින් යුතුව ධර්මය දැකිය යුතුයි. “මීට අවුරුදු පහළොවකට - විස්සකට පෙර දුටු ඔබ නොවෙයි දැන් දකින්නේ. මොන තරම් පෙනුමකට ගිටියද? දැන් එය නැහැනේ. මොකද වුණේ? (ඔබේ සිත තුළ කිසිවිටෙකත් ඇල්මක් රස හෝ කාම තෘෂ්ණාවක් ඇතිවෙන්න එපා.) ධර්මය අවබෝධ කිරීමට අවශ්‍ය නිසයි ඉතාම කරුණාවෙන් අනුශාසනා කරන්නේ.

මේ ආකාරයට සිතුවිලි පහළ වෙනවා. නමුත් රාග, දෝෂ, මෝහයෙන් ඇල්ලා ගන්නේ නැහැ. උපේක්ෂාව නැති තැන ඇලෙනවා. “ මට මතකයි අපේ අම්මා, තාත්තා, අපි පුංචි කාලේ මොන තරම් දුටලා, පැහලා මහන්සි වෙලා වැඩ කළාද? අදත් ඒ වගේ ඉන්න බැරිද?” දිරාගෙන ගිහිල්ලා, හම රැලි වැටිලා, මට හරි දැකයි. මේ සියල්ලම දැකයි කියන්නේ උපාදානය කරගත් දේවල්.

දක තමයි ස්වභාවය, පරියාය, නමුත් උපාදානය කරගෙනයි ඉන්නේ. ඒ තරුණ කාලය ඇල්ලාගෙන ඉන්නේ. ඒ වෙනස්වීම පිලිගන්න කැමති නැහැ. මෙතන ධර්මය වැඩිලා නැහැ. අම්මා - තාත්තා, ස්වාමියා - බිරිඳ, දරුවන්, මේවා වෙනස් වන විට පිලිගන්න කැමති නැහැ දිරාගෙන යනවිට, පටිඝය ඇතිවන විට, වෙනස් වනවිට, අත් හැරෙන කොට උපේක්ෂාව නැහැ. ඇල්ලාගත් දේවල් ගිලිහිලා යනවිට ඇස් දෙකේ කඳුළු පුරවා ගෙන ඒ ගැන හිතනවා. “මට මතක් වන විට දරාගන්න බැහැ.” මේ සියල්ලම උපාදානය කරගත් දේවල් හි ප්‍රතිඵලයයි. මේ ලෙස කටයුතු කිරීමෙන් දැනෙන්නේ උපේක්ෂාව තමා තුළත් නැහැ. බාහිර වශයෙනුත් නැහැ. මේ ලෙසින් සප්ත බොජ්ඣංග ධර්මයන්හි කොටස් දෙක බැගින් තුදුසක් (දහ හතරක්) වන්නේ.

අන්‍ය දෘෂ්ඨිකයන් සඳහන් කළේ “පඤ්ච නිවරණ ධර්ම බැහැර කර, සප්ත බොජ්ඣංග ධර්ම වඩන්න උගන්වන දේ තමා, අපිත් උගන්වන්නේ.” බුදුරජාණන් වහන්සේ සඳහන් කරනවා, “නෑ ඊට වඩා වෙනසක් තිබෙනවා. පඤ්ච නිවරණ ධර්ම දහයකින් හා සප්ත බොජ්ඣංග ධර්ම තුදුසකින් (දහ හතර) උගන්වනවා”.

පරියාය සූත්‍රයේදී සියුම්ව වැඩෙන තැන් මෙලෙසින් පෙළ ගස්වා උගන්වනවා. මේ උතුම් පරියාය සූත්‍ර දේශනාව, උතුම් ධර්මාවබෝධයෙන් චතුරාර්ය්‍ය සත්‍ය ධර්මය අවබෝධ පිණිස හේතු වේවායි අධිෂ්ඨාන කරමු.

සාධු ! සාධු ! සාධු !